

Octombrie 2017

Această fișă tematică nu obligă Curtea și nu este exhaustivă

Persoanele cu dizabilități și Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Art. 1 (obligația de a respecta drepturile omului) din [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#) („Convenția”):

„Înaltele părți contractante recunosc **oricărei persoane** aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în [...] prezent[a] Convenți[e].”

Dreptul la viață (art. 2 din Convenție)

Decesul unei persoane surdo-mute în arestul poliției

[Jasinskis împotriva Letoniei](#)

21 decembrie 2010

Reclamantul s-a plâns de decesul fiului său surdo-mut în arestul poliției. Acesta din urmă căzuse pe scări, suferind leziuni craniene grave, și fusese dus la secția de poliție locală și plasat într-o celulă pentru persoanele aflate în stare de ebrietate timp de 14 ore, deoarece agenții de poliție au crezut că era beat. Reclamantul s-a plâns, de asemenea, de ineficiența anchetei ulterioare privind decesul fiului său.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât că **a fost încălcat** pe fond **art. 2** (dreptul la viață) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Aceasta a reiterat faptul că art. 2 din Convenție nu doar că impune unui stat să nu ia o viață „în mod intenționat”, dar și să adopte măsurile corespunzătoare pentru a proteja viața persoanelor aflate sub jurisdicția sa. În ceea ce privește persoanele cu dizabilități aflate în detenție, ar trebui să se aibă în vedere cu atât mai mult asigurarea unor condiții corespunzătoare nevoilor speciale ale acestora. Cu toate acestea, în speță, agenții de poliție nu au solicitat examinarea medicală a fiului reclamantului atunci când l-au reținut, așa cum ar fi fost obligați în conformitate cu normele specifice stabilite de [Comitetul European pentru Prevenirea Torturii \(CPT\)](#). În plus, aceștia nici nu i-au oferit ocazia să furnizeze informații cu privire la starea lui de sănătate, chiar și după ce a bătut de nenumărate ori în ușa și în pereții celulei pentru persoanele aflate în stare de ebrietate. Ținând seama de faptul că acesta era surdo-mut, agenții de poliție aveau obligația clară, în temeiul legislației interne și al normelor internaționale, de a-i oferi cel puțin un pix și o hârtie, pentru a-i permite să își comunice grijile. Așadar, Curtea a concluzionat că agenții de poliție nu și-au îndeplinit obligația de a proteja viața fiului reclamantului, prin asigurarea unui tratament medical adecvat. Curtea a hotărât, de asemenea, că ancheta privind circumstanțele decesului fiului reclamantului nu a fost eficientă, **încălcând** astfel aspectul procedural al **art. 2** din Convenție.

Decesul unor copii și tineri cu dizabilități într-un centru de îngrijire sau într-un spital de psihiatrie

[Nencheva și alții împotriva Bulgariei](#)

18 iunie 2013

Cincisprezece copii și tineri au murit în perioada decembrie 1996 – martie 1997 într-un centru pentru tineri cu handicap fizic și mintal, din cauza frigului și a lipsei hranei, medicamentelor și a necesităților de bază. Directorul centrului, observând problemele, a

Încercat în repetate rânduri, fără succes, să alerteze toate instituțiile publice care erau direct responsabile cu finanțarea centrului și de la care era de așteptat să ia măsuri.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la viață) din Convenție, în măsura în care autoritățile nu și-au îndeplinit datoria de a proteja viața copiilor vulnerabili, plasați în grija lor, de o amenințare gravă și imediată. De asemenea, autoritățile nici nu au efectuat o anchetă oficială efectivă cu privire la decese, care au avut loc în circumstanțe cu totul excepționale. Curtea a considerat că autoritățile ar fi trebuit să știe că viața copiilor din centru se afla într-un pericol real și că acestea nu au adoptat măsurile necesare în limitele competențelor de care dispuneau. Copiii și tinerii plasați în centru, cu vârste de până la 22 de ani, erau persoane vulnerabile, cu handicapuri mintale și fizice grave, care fie fuseseră abandonați de părinții lor, fie fuseseră plasați în centru cu acordul părinților. Toți fuseseră lăsați în grija statului, într-o instituție publică de specialitate, și s-au aflat sub supravegherea exclusivă a autorităților.

Centrul de Resurse Juridice, în numele lui Valentin Câmpeanu, împotriva României

17 iulie 2014 (Marea Cameră)

Cererea a fost introdusă de o organizație neguvernamentală (ONG), în numele lui Valentin Câmpeanu, care a decedat în 2004, la vârsta de 18 ani, într-un spital de psihiatrie. Acesta a fost abandonat la naștere și plasat într-un orfelinat. La o vârstă fragedă, acesta a fost diagnosticat cu HIV și un handicap mintal grav.

Marea Cameră a constatat că, în circumstanțele excepționale ale cauzei și având în vedere gravitatea acuzațiilor, trebuia să i se permită ONG-ului să acționeze ca reprezentant al lui Valentin Câmpeanu, chiar dacă organizația însăși nu era victima pretinselor încălcări ale Convenției.

În această cauză, Marea Cameră a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la viață) din Convenție, atât pe fond, cât și sub aspect procedural. Curtea a constatat în special: că Valentin Câmpeanu a fost plasat în instituții medicale care nu erau dotate să îi asigure tratamentul adecvat pentru starea sa de sănătate; că a fost transferat de la o unitate la alta, fără să se stabilească un diagnostic corect; și că autoritățile nu i-au asigurat tratamentul adecvat cu medicație antiretrovirală. Având în vedere că autoritățile erau conștiente de situația dificilă – lipsa de personal, alimentele insuficiente și lipsa încălzirii – din spitalul de psihiatrie unde fusese plasat, acestea i-au pus în mod nerezonabil viața în pericol. Mai mult, nu a existat o anchetă eficientă cu privire la circumstanțele decesului acestuia. Curtea a constatat, de asemenea, **o încălcare a art. 13** (dreptul la un recurs efectiv) din Convenție, **coroborat cu art. 2**, considerând că statul român nu a asigurat un mecanism adecvat pentru a despăgubi persoanele cu handicap mintal care susțin că sunt victime în temeiul art. 2.

În cele din urmă, în temeiul **art. 46** (forța obligatorie și executorie a hotărârilor) din Convenție, constatând că încălcările Convenției în cauza Valentin Câmpeanu reflectau o problemă mai amplă, Marea Cameră a recomandat României să adopte măsurile generale necesare pentru a garanta că persoanele cu handicap mintal, aflate într-o situație similară, beneficiază de o reprezentare independentă, care să le permită examinarea de către un organism independent a plângerilor legate de sănătatea lor și tratamentul care li se aplică.

A se vedea, de asemenea: **Centrul de Resurse Juridice, în numele Mioritei Malacu și altora, împotriva României**, decizia (scoaterea de pe rol) din 27 septembrie 2016.

Comitetul Helsinki-Bulgaria împotriva Bulgariei

28 iunie 2016 (decizie privind admisibilitatea)

Această cauză privea decesul a două fete cu handicap mintal, în centrele speciale de îngrijire în care erau plasate, și cererea înaintată Curții de către o asociație specializată în protecția drepturilor omului de a-i acorda calitatea procesuală activă, fie în calitate de victimă indirectă, fie în calitate de reprezentantă a celor două adolescente decedate.

Curtea a declarat cererile **inadmisibile**, ca fiind incompatibile *ratione personae* în sensul art. 34 (cereri individuale) din Convenție. Având în vedere faptul că asociația reclamantă nu intrase în contact cu fetele în cauză înainte de decesul acestora, faptul că aceasta nu

avea un statut în cadrul procedurii care să includă toate drepturile de care beneficiază părțile din cadrul procedurii penale și intervenția tardivă a acesteia în procedura penală desfășurată ulterior ordonanței de încetare a urmăririi penale, Curtea a făcut o distincție între prezenta cauză și cauza *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României* (a se vedea mai sus). Ținând seama de faptul că nu au fost îndeplinite criteriile stabilite în cauza respectivă, Curtea nu a putut să constate că asociația reclamantă avea calitate procesuală. Curtea a precizat totuși faptul că decizia sa nu ar trebui să fie interpretată drept o nerecunoaștere a eforturilor societății civile de a proteja drepturile persoanelor extrem de vulnerabile, remarcând rolul activ și vigilent jucat de asociația reclamantă, care alertase instituțiile competente și cooperase cu acestea în cursul investigațiilor și controalelor desfășurate.

Cerere pendinte

Dumpe împotriva Letoniei (cererea nr. 71506/13)

Cerere comunicată Guvernului leton la 9 decembrie 2015

Reclamanta în această cauză susține că fiul ei, care suferea de un handicap și era plasat într-o instituție de stat de asistență socială, a decedat din cauza faptului că statul nu i-a furnizat acestuia îngrijiri și o asistență medicală adecvate și că ancheta privind decesul acestuia nu a fost efectivă.

Curtea a comunicat cererea Guvernului leton și a adresat părților întrebări în temeiul art. 2 (dreptul la viață) din Convenție.

Interzicerea tratamentelor inumane sau degradante (art. 3 din Convenție)

Condiții de detenție¹

Price împotriva Regatului Unit

10 iulie 2001

Reclamanta, care prezintă malformații cauzate de thalidomidă la cele patru membre și suferă totodată de afecțiuni renale, a fost condamnată la închisoare pentru sfidarea instanței în cadrul unui proces civil. Aceasta a fost ținută o noapte într-o celulă din arestul poliției și s-a plâns că a fost nevoită să doarmă în propriul scaun cu rotile, deoarece patul nu era adaptat special pentru o persoană cu dizabilități și că a fost frig în cameră. Ulterior, a stat 2 zile într-un penitenciar normal, unde a depins de ajutorul unor agenți de penitenciar de sex masculin pentru a folosi toaleta.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție. În special, Curtea a constatat că ținerea în detenție a unei persoane cu dizabilități grave, în condițiile în care aceasta a suferit în mod periculos de frig, a riscat să dezvolte inflamații deoarece patul era prea dur sau inaccesibil și nu a putut să folosească toaleta ori să-și mențină igiena fără dificultăți de cel mai înalt nivel, a constituit un tratament degradant, contrar art. 3 din Convenție.

Vincent împotriva Franței

24 octombrie 2006

Reclamantul executa o pedeapsă de 10 ani de închisoare, aplicată în 2005. Rămas paraplegic în urma unui accident suferit în 1989, acesta este autonom, dar nu se poate deplasa fără ajutorul unui scaun cu rotile. Acesta s-a plâns în special de condițiile în care a fost deținut în diferite penitenciare, care nu erau adaptate pentru dizabilitatea sa.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție, pe motiv că reclamantului, care era paraplegic, i-a fost imposibil să se deplaseze autonom în interiorul Penitenciarului Fresnes, care nu era deloc corespunzător pentru detenția persoanelor care prezintă handicap fizic și se pot deplasa

¹. În ceea ce privește persoanele private de libertate cu tulburări psihice, a se consulta și fișele tematice [„Detenția și sănătatea mintală”](#) și [„Drepturile în materie de sănătate ale persoanelor private de libertate”](#).

doar în scaun cu roțile. Nu exista nicio dovadă a vreunei intenții clare de a-l umili sau înjosi pe reclamant. Cu toate acestea, Curtea a considerat că ținerea în detenție a unei persoane cu handicap, într-un penitenciar unde nu se putea deplasa și, în special, nu putea să iasă din celulă în mod independent, constituia un tratament degradant în sensul art. 3 din Convenție.

Z.H. împotriva Ungariei (nr. 28973/11)

08 noiembrie 2011

Reclamantul – care este surdo-mut, nu știe limbajul semnelor, nici să scrie ori să citească și are dificultăți de învățare – s-a plâns în special că detenția sa în penitenciar timp de aproape 3 luni a constituit un tratament inuman și degradant.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane și degradante) din Convenție. În pofida eforturilor lăudabile, dar tardive, ale autorităților de a rezolva situația reclamantului, încarcerarea acestuia, fără adoptarea măsurilor necesare într-un interval rezonabil, a avut ca rezultat o situație ce constituie tratament inuman și degradant.

În această cauză, Curtea a constatat totodată **încălcarea art. 5 § 2** (dreptul la libertate și la siguranță) din Convenție. Având în vedere multiplele dizabilități ale reclamantului, Curtea nu s-a convins în mod special că se poate considera că acesta a dobândit informațiile necesare pentru a-i permite să conteste detenția sa. De asemenea, Curtea a considerat regretabil faptul că autoritățile nu au adoptat niciun fel de „măsuri rezonabile” – noțiune destul de apropiată de cea de „adaptare rezonabilă”, prevăzută la articolele 2, 13 și 14 din Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități² – pentru a se ocupa de situația acestuia, în special asigurându-i asistență din partea unui avocat sau a unei alte persoane corespunzătoare.

Arutyunyan împotriva Rusiei

10 ianuarie 2012

Reclamantul era imobilizat în scaun cu roțile și avea numeroase probleme de sănătate, insuficiență renală care necesita transplant, vedere foarte slabă, diabet și obezitate gravă. Celula acestuia se afla la etajul al patrulea într-o clădire fără ascensor; unitatea medicală și cea administrativă se aflau la parter. Deoarece nu exista ascensor, reclamantul a fost nevoit să urce și să coboare scările periodic pentru a beneficia de hemodializă și alte tratamente medicale necesare.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție, constatând că autoritățile interne nu i-au asigurat reclamantului un tratament sigur și corespunzător, compatibil cu dizabilitatea sa, și că l-au privat de acces efectiv la dotările medicale, mișcare în aer liber și aer curat. În special, Curtea a observat că, timp de aproape 15 luni, reclamantul – care avea o dizabilitate și depindea de scaunul cu roțile pentru deplasare –, a fost nevoit ca, de cel puțin patru ori pe săptămână, să urce și să coboare scările până la etajul al patrulea, la ducerea și la întoarcerea de la proceduri medicale complicate și obositoare, care erau vitale pentru sănătatea sa. Acest efort i-a cauzat, cu siguranță, o suferință inutilă și l-au expus riscului nerezonabil de periclitate gravă a sănătății sale. Prin urmare, nu este surprinzător faptul că acesta a refuzat să coboare scările pentru a face mișcare în curtea de plimbare și că, în consecință, a rămas izolat în interiorul centrului de detenție 24 de ore din 24. În fapt, din cauza stresului și frustrării sale, reclamantul a refuzat de câteva ori chiar și să iasă din celulă pentru a beneficia de hemodializa vitală pentru acesta.

Zarzycki împotriva Poloniei

6 martie 2013

Reclamantul are dizabilități; ambele antebrațe sunt amputate. Acesta s-a plâns că detenția sa timp de 3 ani și 4 luni a fost degradantă, în lipsa unei asistențe medicale corespunzătoare nevoilor sale speciale și în lipsa rambursării costului unor proteze

² Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, care a fost adoptată la 13 decembrie 2006 la sediul din New York al Organizației Națiunilor Unite, deschisă spre semnare la 30 martie 2007, și a intrat în vigoare la 3 mai 2008.

pentru brațe bio-mecanice mai avansate. Acesta a susținut că, drept urmare, a fost nevoit să apeleze la alți deținuți pentru a-l ajuta cu anumite aspecte ale igienei zilnice și ale îmbrăcatului.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție, constatând atitudinea proactivă a administrației penitenciarului față de reclamant. Este adevărat că, deseori, Curtea a criticat sistemul de asistență de rutină oferită unui deținut cu handicap fizic prin intermediul colegilor de celulă, chiar dacă aceștia erau voluntari și ajutorul lor era solicitat numai atunci când era închisă infirmeria penitenciarului. În circumstanțele speciale ale prezentei spețe, Curtea nu a constatat totuși niciun motiv pentru a condamna sistemul instituit de autorități pentru a-i asigura reclamantului asistența adecvată și necesară. În ceea ce privește problema obținerii protezelor, ținând seama de faptul că reclamantului i-au fost puse la dispoziție gratuit protezele mecanice și că i s-a rambursat o mică parte din costul protezelor bio-mecanice, nu se putea considera că statul polonez nu și-a îndeplinit obligațiile în temeiul art. 3 din Convenție, pe motiv că nu au plătit costul integral al unui model avansat de dispozitiv protetic. Astfel, autoritățile i-au acordat reclamantului asistența regulată și adecvată impusă de necesitățile sale speciale și nu exista nicio dovadă a vreunui incident sau a vreunei intenții clare de a-l umili sau înjosi pe reclamant. Prin urmare, deși un deținut cu antebrățele amputate era mai vulnerabil față de greutățile inerente detenției, tratamentul aplicat reclamantului în circumstanțele prezentei cauze nu a atins pragul de gravitate necesar pentru a constitui un tratament degradant și deci o încălcare a art. 3 din Convenție.

Grimailovs împotriva Letoniei

25 iunie 2013

În iunie 2002, reclamantul, care avea un implant metalic în coloana vertebrală, după ce și-a rupt spatelul în urmă cu doi ani, a primit o pedeapsă de cinci ani și jumătate de închisoare. Acesta s-a plâns, printre altele, că centrul de detenție era necorespunzător pentru el, deoarece era paraplegic și imobilizat în scaun cu rotile. În 2006, a fost pus în libertate condiționată.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane și degradante) din Convenție. Reclamantul fusese ținut în detenție aproape doi ani și jumătate într-un penitenciar obișnuit, neadaptat pentru persoane în scaun cu rotile. În plus, a fost nevoit să apeleze la colegii de detenție pentru a-l asista în rutina zilnică și să se deplaseze în cadrul penitenciarului, deși aceștia nu erau instruiți și nu aveau calificările adecvate. Deși reclamantul a fost vizitat în celula sa de personalul medical pentru efectuarea unor controale medicale de rutină, acesta nu i-a acordat asistență pentru rutina zilnică. Obligația statului de a asigura condiții de detenție corespunzătoare includea asigurarea condițiilor adecvate pentru nevoile speciale ale persoanelor private de libertate cu handicap fizic și statul nu putea fi scutit de această obligație, transferând răspunderea colegilor de celulă. Condițiile detenției reclamantului, având în vedere handicapul fizic al acestuia și, în special, incapacitatea lui de a avea acces independent la diversele dotări ale penitenciarului, inclusiv instalațiile sanitare, precum și lipsa organizării unei asistențe pentru deplasarea acestuia în cadrul penitenciarului sau pentru rutina zilnică, au atins astfel pragul de gravitate necesar pentru a constitui un tratament degradant.

A se vedea, de asemenea: **Farbtuhs împotriva Letoniei**, hotărârea din 2 decembrie 2004; **D.G. împotriva Poloniei (nr. 45705/07)**, hotărârea din 12 februarie 2013.

Semikhvostov împotriva Rusiei

6 februarie 2014

Suferind de paraplegie a membrelor inferioare și fiind imobilizat în scaun cu rotile, reclamantul a pretins că instituția corecțională în care a fost ținut în detenție pentru o perioadă de aproape trei ani era neadecvată pentru starea acestuia. De asemenea, s-a plâns că nu a dispus de o cale de atac efectivă la nivel național în ceea ce privește aceste capete de cerere.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție, constatând că respectivele condiții ale detenției reclamantului și în special imposibilitatea acestuia de a avea acces independent la anumite zone ale instituției, inclusiv cantina și instalațiile sanitare, precum și lipsa organizării unei asistențe pentru deplasarea acestuia, i-au cauzat cu siguranță reclamantului o suferință fizică și psihică inutilă și care ar fi putut să fie evitată, constituind astfel tratamente degradante. De asemenea, Curtea a constatat că, în speță, **a fost încălcat art. 13** (dreptul la un recurs efectiv) din Convenție.

Asalya împotriva Turciei

15 aprilie 2014

Reclamantul, palestinian, paraplegic și imobilizat în scaun cu roțile, s-a plâns în special de condițiile detenției sale din Centrul din Kumkapı de primire și cazare a străinilor (Turcia), în așteptarea deportării sale, în principal din cauza dotărilor neadecvate – lipsa lifturilor și a toaletelor turcești – pentru deținuții imobilizați în scaun cu roțile precum reclamantul.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție, din cauza condițiilor de detenție a reclamantului din Centrul din Kumkapı de primire și cazare a străinilor. Aceasta a observat în special că, în speță, nu existau dovezi ale unei intenții clare de umilire sau înjosire a reclamantului. Cu toate acestea, a considerat că detenția reclamantului în condiții în care a fost privat de unele din necesitățile minime ale unei vieți civilizate, precum dormitul într-un pat sau posibilitatea de a folosi toaleta de câte ori era necesar, fără să fie nevoit să apeleze la ajutorul unor străini, nu era compatibilă cu demnitatea umană a acestuia și că aceasta a agravat suferința mintală cauzată de natura arbitrară a detenției sale, indiferent de perioada relativ scurtă a acesteia. În aceste circumstanțe, Curtea a constatat că reclamantul a fost supus unui tratament degradant.

Helhal împotriva Franței

19 februarie 2015

Reclamantul, care suferă de paraplegie a membrelor inferioare și de incontinență urinară și fecală, s-a plâns că, în condițiile dizabilității sale grave, menținerea sa în detenție constituie un tratament inuman și degradant.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție. Curtea a constatat în special că, deși menținerea reclamantului în detenție nu constituie în sine un tratament inuman ori degradant în contextul dizabilității acestuia, caracterul necorespunzător al tratamentului de reabilitare fizică acordat acestuia și faptul că penitenciarul nu era adaptat pentru dizabilitatea acestuia constituie o încălcare a art. 3 din Convenție. Curtea a mai observat în această cauză că asistența oferită reclamantului de un coleg de detenție pentru a se spăla, în lipsa unor dușuri adecvate pentru persoanele cu mobilitate redusă, nu era suficientă pentru îndeplinirea obligațiilor statului în materie de sănătate și siguranță.

Topekhin împotriva Rusiei

10 mai 2016

Reclamantul, aflat în arest preventiv, suferea de leziuni grave ale spatelui, paraplegie și disfuncție a vezicii urinare și a intestinului și s-a plâns, printre altele, de condițiile sale de detenție și de transfer într-un centru de reeducare.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** din Convenție, constatând că în cazul reclamantului condițiile de detenție în centrele de arest preventiv au constituit un tratament inuman și degradant. Aceasta a observat în special că dependența inevitabilă a reclamantului de ceilalți deținuți și nevoia de a le solicita ajutorul pentru aspecte ale igienei intime l-au pus într-o poziție foarte incomodă și i-au afectat negativ bunăstarea emoțională, stânjenindu-i comunicarea cu colegii de cameră, care erau nevoiți să facă această activitate dificilă. Condițiile au fost exacerbate de faptul că nu i s-au acordat pat de spital sau alte echipamente, cum ar fi o saltea specială care să reducă presiunea, pentru a-i oferi un minim de confort.

De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** ca urmare a condițiilor transferului reclamantului, constatând că efectul cumulativ al condițiilor materiale ale transferului și durată călătoriei au fost suficient de grave pentru a fi considerate tratamente inumane și degradante. Cu toate acestea, Curtea a hotărât că nu a fost încălcat art. 3 din Convenție în ceea ce privește calitatea tratamentului medical acordat reclamantului în timpul detenției.

A se vedea recent:

[Abele împotriva Letoniei](#)

5 octombrie 2017³.

Condițiile de trai din instituțiile de psihiatrie sau centrele de asistență socială

[Stanev împotriva Bulgariei](#) (a se vedea și secțiunile de mai jos, „Dreptul la libertate și siguranță” și „Dreptul la un proces echitabil”)

17 ianuarie 2012 (Marea Cameră)

Cauza privea un bărbat care susținea că a fost plasat împotriva voinței sale, timp de mulți ani, într-o instituție de psihiatrie situată într-o zonă de munte îndepărtată, în condiții degradante.

Curtea a observat că art. 3 din Convenție interzice tratamentele inumane sau degradante aplicate oricărei persoane aflate în grija autorităților, indiferent dacă este vorba despre o detenție dispusă în contextul unui proces penal sau despre internarea într-o instituție cu scopul protejării vieții sau sănătății persoanei în cauză. Marea Cameră a subliniat, de asemenea, că, potrivit concluziilor formulate de [Comitetul european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante \(CPT\)](#) după vizitarea centrului în cauză, se putea considera că respectivele condiții de trai existente acolo în perioada relevantă constituiau un tratament inuman sau degradant. În prezenta cauză, deși nu exista niciun indiciu că autoritățile bulgare au intenționat să îl trateze pe reclamant într-un mod degradant, considerate în ansamblul lor, condițiile de trai ale acestuia (hrana era insuficientă și de proastă calitate; clădirea era încălzită necorespunzător și, iarna, reclamantul trebuia să doarmă îmbrăcat cu haina; putea să își facă duș doar o dată pe săptămână, într-o baie neigienică și într-o stare deplorabilă; toaletele erau într-o stare execrabilă, etc.) pe o perioadă de aproximativ șapte ani, acestea au reprezentat un tratament degradant și, prin urmare, o **încălcare a art. 3** din Convenție.

Riscul aplicării de rele tratamente în cazul expulzării sau extrădării

[Hukic împotriva Suediei](#)

27 septembrie 2005 (decizie privind admisibilitatea)

Cauza privea expulzarea în Bosnia și Herțegovina a unei familii care pretindea că risca să fie persecutată și că, dacă ar fi deportată, copilul cel mic, care suferea de sindromul Down, nu ar primi asistența medicală adecvată pentru handicapul acestuia.

Curtea a declarat **inadmisibile** (vădit nefondate) capetele de cerere formulate de reclamant în temeiul art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție. În ceea ce privește prejudiciul ireparabil cauzat copilului, din cauza faptului că, în Bosnia și Herțegovina, acesta nu ar primi tratamentul pentru handicapul său, Curtea a observat în special că, potrivit informațiilor obținute din dosarul cauzei, și în orașul natal al reclamantilor puteau fi furnizate tratamentul și reabilitarea pentru copiii cu sindromul Down, chiar dacă nu la același standard ca în Suedia. În plus, în ciuda

³ Această hotărâre va rămâne finală în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 (hotărârile finale) din [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#).

gravității handicapului acestuia, sindromul Down nu putea fi comparat cu stadiile finale ale unei boli fatale.

S.H.H. împotriva Regatului Unit (nr. 60367/10)

29 ianuarie 2013

Rănit grav în timpul lansării unei rachete în Afganistan în 2006 și rămas cu handicap în urma mai multor amputări, reclamantul a sosit în Regatul Unit la 30 august 2010. La 1 septembrie 2010, acesta a depus o cerere de azil, susținând că expulzarea sa în Afganistan l-ar expune riscului aplicării de rele tratamente. Reclamantul s-a plâns fără succes de faptul că expulzarea lui în Afganistan ar constitui o încălcare a art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție, din două motive legate de handicapul său: acesta a afirmat, în primul rând, că persoanele cu handicap erau expuse unui risc mai mare de a fi victime ale violențelor în cadrul conflictului armat care are loc în prezent în Afganistan și, în al doilea rând, că, având în vedere că pierduse legătura cu familia lui, s-ar confrunta cu o lipsă totală de sprijin, precum și cu o discriminare generală.

Curtea a hotărât că **nu ar fi încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție, dacă reclamantul ar fi expulzat în Afganistan. A hotărât în special că răspunderea statelor contractante în temeiul art. 3 din Convenție poate fi angajată numai în cazuri cu totul excepționale de violență generală, în care motivele umanitare împotriva expulzării sunt convingătoare. În speță, reclamantul nu s-a plâns în fața Curții că expulzarea lui în Afganistan l-ar expune riscului de a fi supus la rele tratamente deliberate din partea vreunei părți, nici că nivelul de violență din Afganistan era atât de ridicat încât să genereze o încălcare a art. 3. De asemenea, reclamantul nu a dovedit că handicapul său l-ar expune unui risc mai mare de a fi victima unor violențe decât restul populației afgane. În cele din urmă, în ceea ce privește degradarea previzibilă a condițiilor de trai ale reclamantului, deși Curtea a admis că, în urma expulzării, calitatea vieții reclamantului va fi afectată negativ, exclusiv acest fapt nu poate să fie decisiv.

Aswat împotriva Regatului Unit

16 aprilie 2013

Reclamantul, care suferă de schizofrenie paranoidă, a fost ținut în detenție într-un spital de psihiatrie de maximă siguranță din Regatul Unit. Acesta a fost trimis în judecată în Statele Unite drept co-autor la conspirația de înființare în Oregon a unei tabere de antrenament pentru teroriști jihad și, în 2005, acesta a fost arestat în Regatul Unit, în urma solicitării din partea autorităților americane de arestare și extrădare a acestuia. Reclamantul s-a plâns că extrădarea acestuia în Statele Unite ale Americii ar constitui o formă de rele tratamente, în special deoarece condițiile de detenție (o potențială perioadă lungă de arest preventiv și posibila plasare a acestuia într-o închisoare de maximă siguranță de tip „supermax”) erau de natură să îi agraveze schizofrenia paranoidă.

Deși Curtea a hotărât că **extrădarea** reclamantului în Statele Unite **ar încălca art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane și degradante) din Convenție, încălcarea ar fi cauzată exclusiv de gravitatea bolii sale mintale și nu de perioada lungă a posibilei sale detenții de acolo. În lumina probelor medicale de care dispunea, Curtea a constatat că exista un risc real ca extrădarea reclamantului în S.U.A., o țară cu care nu avea nicio legătură, și într-un mediu penitenciar diferit, potențial mai ostil, ar avea ca rezultat deteriorarea semnificativă a sănătății fizice și mintale a acestuia. O astfel de deteriorare ar putea constitui o formă de tratament care ar încălca art. 3 din Convenție.

Aswat împotriva Regatului Unit

6 ianuarie 2015 (decizie privind admisibilitatea)

Printr-o hotărâre din aprilie 2013 (a se vedea supra), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât că extrădarea reclamantului din Regatul Unit în Statele Unite ale Americii ar constitui o încălcare a art. 3 din Convenție. În urma unei serii de garanții specifice, furnizate Guvernului Regatului Unit de către Guvernul S.U.A. în ceea ce privește condițiile în care urma să fie deținut reclamantul în S.U.A. înainte de proces și

după o posibilă condamnare, în cele din urmă, acesta a fost extrădat în Statele Unite în octombrie 2014. Reclamantul s-a plâns că garanțiile furnizate de Guvernul S.U.A. nu preveneau riscurile identificate de Curte în hotărârea acesteia din aprilie 2013 și că, prin urmare, extrădarea lui ar constitui o încălcare a art. 3 din Convenție.

Curtea a constatat că preocupările formulate în hotărârea acesteia din aprilie 2013 au fost abordate în mod direct de garanțiile complete și informațiile suplimentare primite de Guvernul Regatului Unit de la Guvernul S.U.A. Așadar, a considerat plângerea reclamantului vădit nefondată în temeiul art. 35 (criteriile de admisibilitate) din Convenție și a declarat cererea **inadmisibilă**.

Abuzuri sexuale

I.C. împotriva României (nr. 36934/08)

24 mai 2016

Cauza avea ca obiect pretinsul viol săvârșit asupra reclamantei, atunci când aceasta avea 14 ani, și ancheta desfășurată ulterior. Reclamanta s-a plâns că, având în vedere că nu existaseră dovezi fizice ale agresiunii, sistemul de justiție penală din România a înclinat să îi creadă mai degrabă pe bărbații implicați în abuzul în cauză decât pe ea. În plus, autoritățile, refuzând să ia în considerare vârsta fragedă și vulnerabilitatea fizică/psihică a acesteia, nu au fost preocupate de nevoia de protejare a acesteia în calitate de minor.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) din Convenție, constatând că ancheta desfășurată în cauză a fost deficientă, în special din cauza neaplicării efective de către statul român a sistemului de drept penal care pedepsește toate formele de viol și abuz sexual. Curtea a observat în special că nici procurorii, nici judecătorii care s-au pronunțat în cauză nu au avut o abordare care să țină cont de sensibilitatea contextului, de vârsta fragedă a reclamantei, de ușorul handicap intelectual al acesteia și de faptul că pretinsul viol, în care au fost implicați trei bărbați, a fost săvârșit noaptea, pe o vreme friguroasă – toți acești factori contribuind la creșterea vulnerabilității sale. Într-adevăr, ar fi trebuit să se acorde o atenție specială analizării validității consimțământului reclamantei privind actele sexuale în cauză, ținând seama de handicapul intelectual ușor de care suferea aceasta. Documentele internaționale privind situația persoanelor cu dizabilități subliniază că rata abuzurilor și actelor de violență săvârșite împotriva persoanelor cu dizabilități este considerabil mai ridicată decât în cazul restului populației. În acest context, natura abuzurilor sexuale săvârșite asupra reclamantei face ca existența unor mecanisme utile de detectare și de raportare a unor astfel de acte era esențială pentru aplicarea eficientă a legilor penale relevante și accesul acesteia la căi de atac adecvate. În plus, aceste deficiențe au fost agravate de faptul că instanțele naționale nu au dispus efectuarea unei evaluări psihologice pentru a obține o analiză de specialitate a reacțiilor reclamantei din perspectiva vârstei ei fragede. Totodată, autoritățile nu au luat deloc în considerare numeroasele probe medicale ale traumei suferite de aceasta ca urmare a incidentului.

Sterilizarea în scopul contracepției

Gauer și alții împotriva Franței

23 octombrie 2012 (decizie privind admisibilitatea)

Cauza privea sterilizarea în scopul contracepției a cinci tinere cu handicap mintal, care erau angajate la un centru local de asistență în domeniul muncii (Centre d'aide pour le travail – CAT). Acestea au susținut în special că li s-a adus atingere integrității fizice, ca urmare a sterilizării efectuate fără să li se solicite acordul, și au pretins că le-a fost încălcat dreptul la respectarea vieții private și dreptul de a-și întemeia o familie. În plus, acestea au susținut că au făcut obiectul unei discriminări din cauza handicapului lor.

Curtea a constatat că respectiva cerere a fost depusă tardiv și, prin urmare, a declarat-o **inadmisibilă** în temeiul art. 35 (criteriile de admisibilitate) din Convenție.

Hărțuire verbală și/sau fizică

Dorđević împotriva Croației

24 iulie 2012

Această cauză privea plângerea unei mame și a fiului său cu handicap mintal și fizic, conform căreia erau hărțuiți, de mai mult de patru ani de zile, atât fizic, cât și verbal, de către copiii care locuiau în cartierul lor, și că autoritățile nu i-au protejat. Aceste atacuri l-au tulburat profund pe primul reclamant, cauzându-i sentimente de frică și anxietate. Reclamanții s-au plâns mai multor autorități, de nenumărate ori. În plus, au sunat de multe ori la poliție pentru a raporta incidentele și pentru a solicita ajutor. După fiecare apel, agenții de poliție soseau la locul faptei, uneori prea târziu, și uneori doar le spuneau copiilor să se disperseze și să nu mai facă gălăgie. De asemenea, adresau întrebări mai multor elevi și ajungeau la concluzia că, deși aceștia au recunoscut că s-au comportat violent față de primul reclamant, erau prea tineri pentru a răspunde penal.

Cauza privea obligația pozitivă a statului într-o situație care nu intra sub incidența dreptului penal, în care autoritățile competente ale statului erau conștiente de o hărțuire gravă îndreptată împotriva unei persoane cu handicap fizic și psihic. Curtea a hotărât în special că **a fost încălcat art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane sau degradante) din Convenție în ceea ce îl privește pe primul reclamant, constatând că autoritățile croate nu au luat nicio măsură pentru a pune capăt hărțuirii, în ciuda faptului că știau că acesta era vizat sistematic și că era destul de probabil să existe astfel de abuzuri în viitor.

Interzicerea muncii forțate (art. 4 din Convenție)

Radi și Gherghina împotriva României

5 ianuarie 2016 (decizie privind admisibilitatea)

Această cauză privea în special condițiile de angajare ale unei asistente personale (prima reclamantă) care îngrijea o rudă încadrată în gradul de handicap grav. Prima reclamantă a susținut că sistemul de asistență personală impunea o sarcină disproporționată – care constituia muncă forțată sau obligatorie – asupra rudelor persoanelor cu dizabilități, care au calitatea de asistenți personali.

Curtea a declarat **inadmisibil** capătul de cerere formulat de prima reclamantă, ca fiind în mod vădit nefondat. Aceasta a subliniat în special că prima reclamantă acceptase prestarea activității în cauză de bună voie, având în vedere că încheiasse în mod voluntar un contract bilateral cu autoritatea locală. Aceasta a fost remunerată pentru munca efectuată. Faptul că nu a fost mulțumită cu nivelul salariului nu echivalează cu lipsa remunerației, iar aceasta a avut posibilitatea să se adreseze instanțelor judecătorești în legătură cu aceste aspecte. De asemenea, a avut libertatea să denunțe contractul în orice moment, fără vreo consecință asupra sa, având în vedere că nu risca nici o sancțiune sau pierdere a unor drepturi sau privilegii. În plus, studiile și calificările profesionale ale acesteia îi ofereau o gamă mai largă de oportunități pe piața muncii. Nici incertitudinea cu privire la modul în care, în practică, ar putea să găsească un loc de muncă potrivit și nici maniera în care autoritățile ar putea găsi o soluție alternativă pentru îngrijirea nepotului său nu îi afectau libertatea de a hotărî încetarea contractului. În consecință, primei reclamante nu i s-a cerut să desfășoare muncă forțată sau obligatorie.

Dreptul la libertate și siguranță (art. 5 din Convenție)

H.L. Împotriva Regatului Unit (nr. 45508/99)

5 octombrie 2004

Reclamantul este autist, nu poate vorbi și are un nivel de înțelegere limitat. În iulie 1997, când se afla într-un centru de zi, a început să se rănească singur. Ulterior, a fost transferat la secția de îngrijire intensivă pentru tulburări de comportament din cadrul unui spital, în calitate de „pacient neoficial”. Reclamantul a susținut în special că

tratamentul aplicat în calitate de pacient neoficial într-o instituție de psihiatrie a constituit o detenție și că aceasta fusese ilegală, iar procedurile pe care le avea la dispoziție pentru a verifica legalitatea detenției sale nu îndeplineau cerințele art. 5 (dreptul la libertate și siguranță) din Convenție.

Curtea a observat în special că, din cauza lipsei unui regulament de procedură și a unor limite procedurale, personalul medical specializat a preluat total controlul asupra libertății și tratamentului aplicat unei persoane vulnerabile și aflate în incapacitate, exclusiv pe baza propriilor evaluări clinice, realizate în modul și la momentul considerat adecvat de acesta. Aceasta a constatat că absența unor garanții procedurale nu l-a protejat pe reclamant împotriva privării arbitrare de libertate, pe motiv că așa era necesar, și, în consecință, nu a respectat scopul esențial al **art. 5 § 1** (dreptul la libertate și siguranță) din Convenție, această dispoziție fiind **încălcată**. Curtea a mai hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 4** (dreptul ca o instanță să se pronunțe într-un termen scurt asupra legalității detenției) din Convenție, constatând că nu s-a demonstrat că reclamantul a avut la dispoziție o procedură care să permită verificarea de către o instanță a legalității detenției sale.

Stanev împotriva Bulgariei (a se vedea, de asemenea, secțiunea de mai sus „Interzicerea tratamentelor inumane sau degradante” și secțiunea de mai jos „Dreptul la un proces echitabil”)

17 ianuarie 2012 (Marea Cameră)

În 2000, la solicitarea a două rude ale reclamantului, o instanță a declarat că acestuia îi lipsește parțial capacitatea juridică, pe motiv că suferă de schizofrenie. În 2002, reclamantul a fost plasat sub tutelă parțială, împotriva voinței sale, și internat într-un centru de asistență socială pentru persoane cu tulburări psihice, situat în apropierea unui sat dintr-o zonă de munte izolată. În temeiul art. 5 (dreptul la libertate și siguranță) din Convenție, reclamantul a susținut în special că a fost privat de libertate în mod ilegal și arbitrar, ca urmare a plasării lui într-o instituție împotriva voinței sale, și că, în temeiul dreptului bulgar, era imposibil să obțină examinarea legalității privării sale de libertate sau să solicite despăgubiri în instanță.

Marea Cameră a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** (dreptul la libertate și siguranță) din Convenție, în măsura în care reclamantul a fost ținut în detenție în mod ilegal în instituția în cauză. Aceasta a observat în special că decizia de plasare a reclamantului nu a fost legală în sensul art. 5 § 1 din Convenție, având în vedere că nu era aplicabilă niciuna din excepțiile prevăzute la articolul respectiv, inclusiv cea de la art. 5 § 1 lit. e) – privarea de libertate a unui „alienat”. În plus, perioada de timp care s-a scurs între realizarea expertizei psihiatrice invocate de autorități și internarea reclamantului în centru, în cursul căreia tutorele acestuia nu a verificat dacă exista vreo schimbare în starea acestuia, nu s-a întâlnit cu el și nici nu l-a consultat, a fost excesivă și un aviz medical emis în 2000 nu putea să fie considerat o apreciere credibilă a sănătății mintale a reclamantului la momentul plasării acestuia în centru (2002). De asemenea, Marea Cameră a hotărât că **au fost încălcate art. 5 § 4** (dreptul ca o instanță să se pronunțe într-un termen scurt asupra legalității detenției) din Convenție în ceea ce privește imposibilitatea reclamantului de a introduce o acțiune prin care o instanță să se pronunțe asupra legalității detenției sale, **și art. 5 § 5** (dreptul la despăgubiri) în ceea ce privește imposibilitatea acestuia de a solicita despăgubiri pentru lipsirea sa de libertate în mod ilegal și lipsa examinării de către o instanță a legalității detenției sale.

D.D. împotriva Lituaniei (nr. 13469/06)

14 februarie 2012

Având în vedere că suferea de schizofrenie, reclamanta a fost declarată în incapacitate juridică în 2000. Tatăl adoptiv al acesteia a fost numit ulterior tutorele său legal și, la solicitarea acestuia, în iunie 2004, reclamanta fost internată într-un centru de îngrijire medicală, unde se află și în prezent. Reclamanta s-a plâns în special că a fost internată în acest centru de îngrijire medicală fără acordul ei și fără posibilitatea unui control judecătoresc.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 5 § 1** (dreptul la libertate și siguranță) din Convenție, constatând că s-a stabilit în mod credibil că reclamanta suferea de o

tulburare mintală care justifica internarea obligatorie. În plus, internarea acesteia părea să fie necesară, din moment ce nicio măsură alternativă nu a fost adecvată în cazul său. Curtea a hotărât, de asemenea, că **a fost încălcat art. 5 § 4** (dreptul ca o instanță să se pronunțe într-un termen scurt asupra legalității detenției) din Convenție, considerând că, în cazul în care o persoană capabilă să exprime o opinie, în ciuda privării sale de capacitatea juridică, era privată totodată de libertate, la solicitarea tutorelui său, acesteia trebuie să i se ofere ocazia să conteste internarea sa în fața unei instanțe, cu reprezentare legală separată.

Dreptul la un proces echitabil (art. 6 din Convenție)

Mocie împotriva Franței

8 aprilie 2003

Reclamantul a depus o cerere la instanțele naționale competente, solicitând în principal o creștere a pensiei sale militare de invaliditate. Primul set de proceduri, care a început în 1988, era încă pendinte atunci când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat hotărârea sa, aproape 15 ani mai târziu; un al doilea set de proceduri a durat aproape opt ani.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil) din Convenție, din cauza duratei procedurilor în cauză. Aceasta a observat că pensia de invaliditate constituia cea mai mare parte din venitul reclamantului. Procedurile, care au vizat, în esență, creșterea pensiei reclamantului, având în vedere deteriorarea stării de sănătate a acestuia, erau așadar foarte importante pentru acesta și necesitau o diligență specială din partea autorităților.

Shtukurov împotriva Rusiei (a se vedea și secțiunea de mai jos „Dreptul la respectarea vieții private și de familie”)

27 martie 2008

Reclamantul are un istoric de boli mintale și a fost declarat oficial persoană cu handicap în 2003. În urma unei cereri formulate de mama acestuia, instanțele din Rusia l-au declarat în incapacitate juridică în decembrie 2004. Mama acestuia a fost numită ulterior tutorele său și, în noiembrie 2005, aceasta l-a internat într-un spital de psihiatrie. Reclamantul a susținut în special că a fost privat de capacitatea sa juridică fără înștiințarea acestuia.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 6** (dreptul la un proces echitabil) din Convenție în ceea ce privește procedura care l-a privat pe reclamant de capacitatea sa juridică. După ce a reiterat că, în cazurile care implică internarea obligatorie, un alienat ar trebui ascultat fie în persoană, fie, după caz, printr-o formă de reprezentare, aceasta a subliniat în special că reclamantului, care părea să fie o persoană relativ autonomă, în ciuda bolii sale, nu i s-a oferit ocazia să participe la procedura privind capacitatea lui juridică. Având în vedere consecințele acestei proceduri asupra autonomiei personale a reclamantului și a libertății acestuia, participarea lui era indispensabilă, nu numai pentru a-i oferi ocazia să își prezinte cauza, dar și pentru a-i permite instanței să își formeze o părere despre capacitatea lui mintală. Prin urmare, decizia din decembrie 2004, bazată doar pe înscrisuri, a fost nerezonabilă și a încălcat principiul contradictorialității, consacrat la art. 6 § 1 din Convenție.

Farcaș împotriva României

14 septembrie 2010 (decizie privind admisibilitatea)

Cauza privea pretinsa imposibilitate a reclamantului, care, de la vârsta de zece ani suferea de un handicap fizic (distrofie musculară progresivă), de a avea acces în anumite clădiri, în special cele ale instanțelor care au competență în privința litigiilor legate de drepturile sale cu caracter civil. Reclamantul a pretins în special că nu a putut să conteste rezilierea contractului său în fața instanțelor interne, deoarece, având în vedere că intrarea în clădirea instanței locale nu era adaptată special, acesta nu a putut să intre în instanță sau să solicite asistență din partea Baroului.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** (vădit nefondată) în temeiul art. 6 § 1 (dreptul la un proces echitabil) și art. 34 (dreptul de a introduce o cerere individuală), considerate separat sau coroborate cu art. 14 (interzicerea discriminării) din Convenție, constatând că nici dreptul de acces la o instanță, nici dreptul de a introduce o cerere individuală nu au fost împiedicate de obstacole insurmontabile, care să nu îi permită reclamantului să introducă o acțiune, să depună o cerere sau să comunice cu instanța. Acesta ar fi putut să introducă o acțiune în fața instanțelor sau a autorităților administrative prin poștă, printr-un intermediar, dacă era necesar. Oficiul poștal local era accesibil și, în orice caz, accesul la acesta nu era indispensabil pentru a expedia scrisori. Nu era necesară asistența juridică a unui avocat pentru a introduce acțiunea în cauză, iar reclamantul ar fi putut oricând să contacteze baroul prin poștă sau fax, sau ar fi putut solicita instanței asistență juridică gratuită. În plus, nu s-a observat niciun tratament discriminatoriu aparent împotriva reclamantului.

Stanev împotriva Bulgariei (a se vedea și secțiunile de mai sus „Interzicerea tratamentelor inumane sau degradante” și „Dreptul la libertate și siguranță”)

17 ianuarie 2012 (Marea Cameră)

Plasat sub tutelă parțială împotriva voinței sale și internat într-un centru de asistență socială pentru persoane cu tulburări mintale, reclamantul s-a plâns în special că nu a putut să se adreseze unei instanțe pentru a solicita scoaterea sa de sub tutela parțială.

Marea Cameră a hotărât că **a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil) din Convenție, în măsura în care reclamantului i s-a refuzat accesul la o instanță pentru a solicita restabilirea capacității sale juridice. Deși dreptul de acces la instanțe nu este absolut și pot fi justificate unele restricții aplicate drepturilor procedurale ale unei persoane, chiar și în cazul în care persoana în cauză a fost privată doar parțial de capacitatea sa juridică, dreptul de a solicita unei instanțe să examineze o declarație privind incapacitatea sa este unul din cele mai importante drepturi ale persoanei în cauză. Rezultă că astfel de persoane ar trebuie să beneficieze, în principiu, de accesul direct la instanțe în acest domeniu. În plus, Curtea a observat că, în prezent, există la nivel european o tendință de a acorda persoanelor aflate în incapacitate juridică acces direct la instanțe, pentru a solicita restabilirea capacității lor. De asemenea, instrumentele internaționale pentru protejarea persoanelor cu probleme psihice acordă o importanță tot mai mare în a le permite acestora o autonomie juridică cât mai extinsă posibil⁴. Art. 6 § 1 din Convenție ar trebui să fie interpretat ca garantând, în principiu, oricărei persoane care a fost declarată parțial în incapacitate, precum în cazul reclamantului, accesul direct la o instanță, pentru a solicita restabilirea capacității sale juridice. Accesul direct de acest tip nu a fost garantat la un nivel suficient de certitudine de către legislația bulgară relevantă.

A se vedea, de asemenea: **Nataliya Mikhaylenko împotriva Ucrainei**, hotărârea din 30 mai 2013.

R.P. și alții împotriva Regatului Unit (nr. 38245/08)

9 octombrie 2012

Primul reclamant era mama unui copil născut prematur, care suferea de o serie de boli grave, care necesitau îngrijire permanentă. Autoritatea locală a inițiat o acțiune privind îngrijirea copilului, având în vedere îndoielile referitoare la capacitatea primei reclamante, care avea dificultăți de învățare, să acorde o astfel de îngrijire. Prima reclamantă a însărcinat niște avocați să o reprezinte în această acțiune, dar, existând motive serioase de îngrijorare privind incapacitatea acesteia de a înțelege recomandările oferite de aceștia, s-a solicitat efectuarea unei evaluări de către un consultant de psihologie clinică, pentru a stabili dacă aceasta avea sau nu capacitatea de a da

⁴. În acest sens, Curtea face referire la [Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități](#) din 13 decembrie 2006 și la [Recomandarea nr. R \(99\) 4](#) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei referitoare la principiile privind protecția juridică a persoanelor adulte aflate în incapacitate din 23 februarie 1999, care recomandă să fie instituite garanții procedurale adecvate pentru a proteja în cea mai mare măsură posibilă persoanele aflate în incapacitate juridică, să se asigure verificarea periodică a statutului lor și să fie puse dispoziție căi de atac adecvate (a se vedea punctul 244 din [hotărâre](#)).

instrucțiuni. Psihologul a concluzionat că acesteia i-ar fi foarte greu să înțeleagă recomandările oferite de avocați și nu ar fi capabilă să ia decizii informate, pe baza acestor recomandări. Atunci, instanța a numit un *reprezentant oficial*⁵ (Official Solicitor) pentru a acționa în calitate de tutore *ad litem* al primei reclamante și să le dea avocaților instrucțiuni în numele acesteia. Prima reclamantă s-a plâns că numirea unui reprezentant oficial i-a încălcat dreptul de acces la o instanță.

Curtea a reiterat faptul că, având în vedere importanța procedurii în cauză pentru prima reclamantă – care risca să piardă atât dreptul la încredințarea copilului, cât și dreptul de acces la singurul ei copil – și ținând seama de cerința din Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități⁶ ca statele părți să ofere înlesnirile necesare pentru a facilita rolul efectiv jucat de persoanele cu handicap în cadrul acțiunilor în justiție, era nu doar adecvat, ci și necesar, să fie adoptate măsuri care să garanteze reprezentarea interesului superior al acesteia. Observând că, în speță, desemnarea unui reprezentant oficial pentru reprezentarea reclamantei a fost proporțională cu scopul legitim urmărit și, în special, că aceasta fusese luată în serios, și că a fost inițiată o procedură care i-ar fi oferit reclamantei un mijloc adecvat și eficient prin care să conteste oricând această desemnare, Curtea a constatat că nu a fost încălcată însăși esența dreptului primei reclamante de acces la o instanță. Prin urmare, aceasta a hotărât că **nu a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil) din Convenție.

Blokhin împotriva Rusiei

23 martie 2016 (Marea Cameră)

Cauza a avut ca obiect privarea de libertate timp de 30 de zile a unui băiat de 12 ani cu tulburări psihice și comportamentale într-un centru de detenție temporară pentru delincvenți minori. Reclamantul a susținut în special că procesul îndreptat împotriva sa a fost inechitabil, deoarece ar fi fost audiat de poliție în absența tutorelui său, a unui avocat ori a unui profesor și nu i s-ar fi oferit ocazia de a adresa întrebări celor doi martori ai acuzării.

Marea Cameră a hotărât că **a fost încălcat art. 6 § 1 și art. 6 § 3** (dreptul la un proces echitabil) din Convenție, constatând încălcarea dreptului la apărare al reclamantului, deoarece acesta a fost interogat de poliție fără asistență juridică și declarațiile a doi martori, pe care nu a avut posibilitatea de a-i interoga, au fost folosite ca temei pentru plasarea acestuia în detenție temporară. În hotărârea sa, Marea Cameră a subliniat în special faptul că era esențială instituirea unor garanții procedurale adecvate, în vederea protejării interesului superior și bunăstării unui copil, atunci când se află în joc libertatea acestuia. În plus, situația copiilor cu dizabilități poate necesita garanții suplimentare care să asigure o protecție suficientă a acestora. În această cauză, Marea Cameră a hotărât, de asemenea, că **au fost încălcate art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) și **art. 5 § 1** (dreptul la libertate și siguranță) din Convenție.

Dreptul la respectarea vieții private și de familie (art. 8 din Convenție)

Accesul la plajă

Botta împotriva Italiei

24 februarie 1998

Reclamantul are un handicap fizic. În 1990, acesta a fost în vacanță în stațiunea litorală Lido degli Estensi (Italia), împreună cu un prieten, care are, de asemenea, un handicap fizic. Acolo, a descoperit că ștrandurile nu erau echipate cu dotările necesare pentru a le permite persoanelor cu handicap să aibă acces la plajă și la mare (în special rampe de

⁵. În Anglia și Țara Galilor, reprezentantul oficial acționează pentru persoane care, din cauza lipsei capacității mintale și a faptului că nu își pot gestiona în mod corespunzător propriile probleme, sunt incapabile să se reprezinte și nicio altă persoană sau agenție nu poate și nu este dispusă să acționeze.

⁶. A se vedea supra, nota de subsol nr. 2.

acces și toalete și băi echipate special). Acesta s-a plâns în special de atingerea adusă vieții sale private și dezvoltării personalității sale, care a rezultat din faptul că statul italian nu a adoptat măsurile necesare pentru a remedia omisiunile imputate ștrandurilor private din Lido degli Estensi, și anume, lipsa toaletelor și rampelor care să ofere acces la mare, destinate persoanelor cu handicap.

Curtea a hotărât că **art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) **nu era aplicabil** în speță. A hotărât că dreptul susținut de reclamant, și anume dreptul de a avea acces la plajă și la mare, într-un loc situat departe de domiciliul său obișnuit, în timpul vacanței acestuia, privea relații interpersonale cu o sferă atât de amplă și nedeterminată încât nu se putea concepe existența unei legături directe între viața privată a reclamantului și măsurile care i se impuneau statului pentru a remedia deficiențele unor ștranduri private.

Accesul la clădiri publice

Zehnalova și Zehnal împotriva Republicii Cehe

14 mai 2002 (decizie privind admisibilitatea)

Prima reclamantă are un handicap fizic; al doilea reclamant este soțul acesteia. Reclamanții s-au plâns în special că au suferit o discriminare în ceea ce privește exercitarea drepturilor lor, din cauza stării fizice a primei reclamante. Aceștia au susținut că un număr mare de clădiri publice și clădiri deschise publicului din orașul lor natal nu le erau accesibile și că autoritățile naționale nu au remediat situația.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă**. A hotărât în special că art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție nu era aplicabil în speță și că plângerile privind o pretinsă încălcare a acestui articol trebuie să fie respinse ca incompatibile *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției. În opinia Curții, prima reclamantă nu a demonstrat, în special, existența unei legături speciale între imposibilitatea de acces în clădirile respective și nevoile specifice vieții sale private. Având în vedere numărul mare de clădiri incriminate, nu era clar dacă prima reclamantă avea nevoie să le folosească zilnic și dacă exista o legătură directă și imediată între măsurile care i se impuneau statului și viața privată a reclamanților; reclamanții nu au făcut nimic pentru a clarifica acest aspect. În plus, Curtea a observat că autoritățile naționale nu au rămas inactice și că situația din orașul natal al reclamanților s-a îmbunătățit în ultimii ani.

A se vedea, de asemenea: **Farcas împotriva României**, decizia privind admisibilitatea din 14 septembrie 2010.

Molka împotriva Poloniei

11 aprilie 2006 (decizie privind admisibilitatea)

Reclamantul are un handicap grav și se poate deplasa doar în scaun cu roțile. În 1998, a fost dus cu mașina de către mama acestuia la o secție de votare, unde intenționa să voteze la alegerile pentru consiliile locale și județene. Președintele Comisiei Electorale Locale a informat-o pe mama reclamantului că acesta nu putea să voteze deoarece scoaterea buletinelor de vot în afara clădirii secției de votare nu era permisă și acesta nu intenționa să îl transporte pe reclamant în interiorul secției. Reclamantul s-a întors acasă fără să voteze. Acesta a susținut în special că a fost privat de dreptul lui de a vota, din cauza handicapului său. Curtea Europeană a formulat din oficiu un capăt de cerere în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă**. Ajungând la concluzia că respectivele consilii locale și județene nu dețineau competențe principale de reglementare inerente și nu făceau parte din corpul legislativ al Republicii Polone, aceasta a hotărât că art. 3 (dreptul la alegeri libere) din Protocolul nr. 1 la Convenție nu se aplica în cazul alegerilor pentru aceste organisme. Rezultă că acest capăt de cerere era incompatibil *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției. În ceea ce privește art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, Curtea a subliniat că, într-o serie de cauze asupra cărora s-a pronunțat, art. 8 era relevant în privința capetelor de cerere legate de finanțarea din

fonduri publice în scopul facilitării mobilității și calității vieții reclamanților cu handicap⁷. Mai general, aceasta a remarcat că exercitarea efectivă de către persoanele cu handicap a multor drepturi prevăzute de Convenție poate necesita adoptarea unei serii de măsuri pozitive de către autoritățile competente ale statului. În acest sens, Curtea face referire la diverse texte adoptate de Consiliul Europei, care accentuează importanța deplinei participări a persoanelor cu handicap la viața socială, în special la viața politică și publică⁸. Curtea nu a exclus posibilitatea ca, într-o situație precum cea în speță, să existe o legătură suficientă între măsurile solicitate de un reclamant și viața privată a acestuia pentru a justifica aplicarea art. 8 din Convenție. Cu toate acestea, în cele din urmă nu a considerat necesar să se pronunțe asupra aplicabilității art. 8 în speță, având în vedere că cererea era, în orice caz, inadmisibilă din alte motive (reclamatul nu a demonstrat în special faptul că nu ar fi putut fi asistat de alte persoane pentru a intra în secția de votare, iar situația denunțată privea doar un incident izolat și nu o serie de obstacole, arhitecturale sau de alt tip, care să împiedice reclamanții cu handicap fizic să își dezvolte relațiile cu alți oameni și cu lumea înconjurătoare). Prin urmare, capătul de cerere întemeiat pe art. 8 din Convenție era în mod vădit nefondat.

Accesul la clădiri rezidențiale

Cerere pendinte

Neagu împotriva României (nr. 49651/16)

Cerere comunicată Guvernului român la 8 martie 2017

Sinuciderea asistată⁹ și autonomia personală

Pretty împotriva Regatului Unit

29 aprilie 2002

Această cauză privea refuzul autorităților de a garanta că nu vor începe urmărirea penală împotriva soțului reclamantei, dacă acesta o asista la comiterea sinuciderii. Reclamanta era în faza terminală a bolii neuronului motor, o boală degenerativă care afectează mușchii și pentru care nu există niciun tratament. Având în vedere că fazele terminale ale acestei boli sunt dureroase și nedemne, aceasta dorea să poată controla modul și momentul în care urma să moară. Din cauza bolii sale, nu putea să se sinucidă singură. Reclamanta a argumentat în special că, deși dreptul la autodeterminare reprezintă firul roșu al întregii Convenții, art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) este dispoziția în care acest drept este recunoscut și garantat în cel mai explicit mod. Aceasta a susținut că era clar că acest drept include dreptul de a lua decizii cu privire la propriul corp și ce se întâmplă cu el și că acesta includea, la rândul său, dreptul unei persoane de a alege modul sau momentul în care moare.

Deși în nicio cauză anterioară nu s-a stabilit că dreptul la autodeterminare ca atare este inclus la art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, Curtea a considerat că noțiunea de autonomie personală este un principiu important care stă la baza interpretării garanțiilor sale. În speță, reclamanta suferea de efectele devastatoare ale unei boli degenerative, care îi va cauza deteriorarea continuă a stării sale de sănătate

⁷. A se vedea [Marzari împotriva Italiei](#), decizia privind admisibilitatea din 4 mai 1999; [Maggiolini împotriva Italiei](#), decizia privind admisibilitatea din 13 ianuarie 2000; [Sentges împotriva Țărilor de Jos](#), decizia privind admisibilitatea din 8 iulie 2003; [Pentiacova și alții împotriva Republicii Moldova](#), decizia privind admisibilitatea din 4 ianuarie 2005.

⁸. [Recomandarea nr. R \(92\) 6](#) din 9 aprilie 1992 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind adoptarea unei politici coerente pentru persoanele cu handicap; [Recomandarea nr. 1185 \(1992\)](#) din 7 mai 1992 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei către statele membre privind politicile de reabilitare pentru persoanele cu handicap; art. 15 („dreptul persoanelor cu handicap la independență, integrare socială și participarea la viața comunității”) din [Carta Socială Europeană revizuită](#), deschisă spre semnare la 3 mai 1996; [Recomandarea Rec\(2006\)5](#) din 5 aprilie 2006 a Comitetului de Miniștri privind Planul de acțiune al Consiliului Europei pentru promovarea drepturilor persoanelor cu handicap și a deplinei participări a acestora la viața socială: îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu handicap din Europa 2006-2015.

⁹. A se vedea și fișa tematică privind [„Situațiile prin care se pune capăt vieții și Convenția Europeană a Drepturilor Omului”](#).

și îi va spori suferința fizică și psihică. Fără să nege în niciun fel principiul sacralității vieții, în temeiul art. 8 noțiunile legate de calitatea vieții capătă semnificație și nu se putea exclude posibilitatea ca împiedicarea reclamantei să își pună în aplicare alegerea de a evita un sfârșit nedemn și plin de suferință al vieții sale să constituie o ingerință în exercitarea dreptului ei la respectarea vieții sale private. Art. 8 din Convenție era așadar aplicabil.

În prezenta cauză, Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** din Convenție, constatând că ingerința în cauză poate fi considerată ca fiind necesară într-o societate democratică pentru protejarea drepturilor altora. Fără îndoială că starea persoanelor cu boli în fază terminală variază. Dar multe persoane sunt vulnerabile și legea în cauză era motivată tocmai de vulnerabilitatea acestei categorii. Este în primul rând de competența statelor să aprecieze riscul și probabilitatea incidenței abuzurilor, în cazul în care interzicerea generală a sinuciderii asistate ar fi atenuată sau dacă s-ar permite excepții de la aceasta.

Modificări în ceea ce privește desemnarea curatorilor

A.-M.V. împotriva Finlandei (nr. 53251/13)

23 martie 2017

Această cauză privea plângerea unui bărbat cu handicap intelectual cu privire la refuzul instanțelor finlandeze de a-l înlocui pe curatorul acestuia desemnat de instanță, ceea ce însemna că a fost împiedicat să decidă unde și cu cine dorea să locuiască. Curatorul numit de instanță a decis anterior că nu era în interesul superior al acestuia să se mute din orașul natal, situat în sudul Finlandei, pentru a locui într-un sat izolat aflat în nordul îndepărtat, împreună cu foștii părinți adoptivi ai acestuia. În cadrul procedurii judiciare aferente, cererea acestuia de înlocuire a curatorului a fost respinsă.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că refuzul instanțelor finlandeze de înlocuire a curatorului reclamantului, împiedicându-l astfel să trăiască în locul ales de acesta, a fost justificată. Curtea a considerat în special că decizia instanțelor finlandeze de a refuza să modifice instituirea curatorului, adoptată în urma unei analize concrete și atente a situației reclamantului, a luat în considerare, în principal, incapacitatea acestuia de a înțelege miza mutării sale, și anume faptul că aceasta ar implica o schimbare radicală a condițiilor sale de trai. Prin urmare, o astfel de decizie, luată în contextul protejării sănătății și bunăstării reclamantului, nu a fost disproporționată. În plus, reclamantul a fost implicat în toate etapele procedurii și drepturile, dorința și preferințele acestuia au fost luate în considerare de instanțele interne competente, independente și imparțiale. Curtea a hotărât, de asemenea, că, în speță, **nu a fost încălcat art. 2** (libertatea de circulație) **din Protocolul nr. 4** la Convenție.

Privarea de capacitatea juridică

Shtukurov împotriva Rusiei (se vedea și supra, secțiunea „Dreptul la un proces echitabil”)

27 martie 2008

Reclamantul are un istoric de boli mintale și a fost declarat oficial persoană cu handicap în 2003. În urma unei cereri formulate de mama acestuia, instanțele din Rusia l-au declarat în incapacitate juridică în decembrie 2004. Mama acestuia a fost numită ulterior tutorele său și, în noiembrie 2005, aceasta l-a internat într-un spital de psihiatrie. Reclamantul a susținut în special că a fost privat de capacitatea sa juridică fără înștiințarea acestuia. În plus, acesta a pretins că a fost internat ilegal într-un spital de psihiatrie în care nu a putut obține o examinare a statutului său ori o întrevvedere cu avocatul acestuia și că i s-a administrat un tratament medical împotriva voinței sale.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, din cauza faptului că reclamantul a fost privat integral de capacitatea sa juridică, constatând că ingerința în viața privată a acestuia a fost disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit de Guvernul rus de a proteja interesele și sănătatea altora. Ca urmare a acestei ingerințe, reclamantul a devenit total

dependent de tutorele său oficial în aproape toate domeniile vieții sale, pe o perioadă nedeterminată, și aceasta putea fi contestată doar prin intermediul tutorelui său, care s-a opus tuturor încercărilor de anulare a acestei măsuri. Făcând referire în special la principiile privind protecția juridică a persoanelor adulte aflate în incapacitate, evidențiate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei în [Recomandarea nr. R \(99\) 4](#) din 23 februarie 1999, în care se recomandă ca legislația să fie mai flexibilă, prevăzând un răspuns adaptat pentru cazul fiecărei persoane în parte, Curtea a observat că legislația rusă făcea distincție doar între capacitatea deplină și incapacitatea deplină a persoanelor cu boli psihice și nu includea dispoziții pentru situațiile limită.

Ivinović împotriva Croatiei

18 septembrie 2014

Încă din fragedă copilărie, reclamanta – care s-a născut în 1946 – suferă de paralizie cerebrală și folosește un scaun cu roțile. Cauza privea acțiunea introdusă de un centru de asistență socială, în cadrul căreia aceasta a fost privată parțial de capacitatea sa juridică.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că, prin privarea parțială a reclamantei de capacitatea sa juridică, instanțele croate nu au urmat o procedură care poate fi considerată conformă cu garanțiile prevăzute la art. 8.

A.N. împotriva Lituaniei (nr. 17280/08)

31 mai 2016

Reclamantul, care are un istoric de boli mintale, s-a plâns că a fost privat de capacitatea sa juridică, fără participarea sau înștiințarea acestuia și că, în calitate de persoană aflată în incapacitate juridică, nu a avut posibilitatea de a solicita el însuși restabilirea capacității sale juridice.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. După ce a analizat procesul decizional și motivarea din spatele deciziilor interne, Curtea a concluzionat că ingerința în dreptul reclamantului la respectarea vieții sale private a fost disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit. Curtea a subliniat în special că instanța districtuală nu a avut ocazia să îl examineze pe reclamant în persoană și și-a întemeiat decizia în principal pe mărturia mamei sale și pe raportul psihiatric. Deși Curtea nu a pus la îndoială competența expertului medical sau gravitatea bolii reclamantului, aceasta a evidențiat faptul că existența unei tulburări psihice, chiar și una gravă, nu poate constitui singurul motiv pentru a justifica declararea unei persoane în incapacitate deplină juridică. Curtea a hotărât, de asemenea, că **a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil) din Convenție, constatând că respectivul cadru de reglementare a privării unei persoane de capacitatea sa juridică nu prevedea garanțiile necesare și că reclamantului nu i s-a oferit o oportunitate clară, practică și eficientă de a avea acces la instanță în legătură cu procedura de declarare a incapacității, în special în ceea ce privește cererea acestuia de restabilire a capacității sale juridice.

Ajutoare financiare acordate părinților pentru creșterea unui copil cu handicap

La Parola si altii împotriva Italiei

30 noiembrie 2000 (decizie privind admisibilitatea)

Primii doi reclamânți, care erau șomeri, sunt părinții celui de-al treilea reclamant, un minor care s-a născut cu handicap, în numele căruia au acționat aceștia. Ei au susținut în special că, refuzând să îi acorde copilului lor cu handicap asistență medicală și financiară eficientă, statul italian a încălcat dreptul la viață și la sănătate al acestuia.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** (vădit nefondată), în conformitate cu art. 35 (criteriile de admisibilitate) din Convenție. Aceasta a observat că reclamânții beneficiau deja de un ajutor permanent pentru a face față handicapului fiului lor. Nivelul acestui

ajutor demonstra că Italia își îndeplinea deja obligațiile pozitive care îi revin în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție.

Lipsa accesului la testele genetice prenatale

R.R. împotriva Poloniei (nr. 27617/04)

26 mai 2011

Unei mame a doi copii, cu o sarcină despre care se credea că suferă de o anomalie genetică gravă –, i s-a refuzat în mod deliberat accesul în timp util la testele genetice la care avea dreptul, de către medici care se opuneau avortului. Trecuseră șase săptămâni de la prima scanare cu ultrasunete, care indica posibilitatea ca fătul să fie deformat, până la primirea rezultatelor amniocentezei, când a fost prea târziu pentru ca aceasta să ia o decizie informată dacă să păstreze sau nu sarcina, sau să solicite efectuarea unui avort legal, deoarece termenul legal expirase. Fiica acesteia s-a născut ulterior cu cromozomi anormali. Reclamanta a susținut că creșterea și educarea unui copil grav bolnav le-au adus prejudicii ei și celorlalți doi copii. În plus, soțul acesteia a părăsit-o după nașterea celui de-al treilea copil.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, din cauza faptului că dreptul polonez nu includea mecanisme efective, care i-ar fi permis reclamantei să aibă acces la serviciile de diagnostic disponibile și, ținând seama de rezultatele acestora, să ia o decizie informată cu privire la solicitarea unui avort. Având în vedere că dreptul polonez intern permitea avortul în cazuri de malformații ale fătului, trebuia să existe un cadru juridic și procedural adecvat, care să garanteze că femeilor însărcinate le sunt puse la dispoziție informații relevante, complete și viabile privind starea de sănătate a fătului. Curtea nu era de acord cu Guvernul polonez care susținea că oferind acces la testele genetice prenatale însemna, în fapt, furnizarea accesului la avort. Femeile solicitau accesul la astfel de teste din multe motive. În plus, statele aveau obligația să își organizeze serviciile medicale astfel încât să garanteze că exercitarea efectivă a libertății de conștiință a personalului medical, într-un context profesional, nu împiedică pacienții să obțină acces la serviciile la care au dreptul din punct de vedere legal. În speță, Curtea a constatat, de asemenea, o **încălcare a art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane și degradante) din Convenție, deoarece reclamanta, care se afla într-o situație foarte vulnerabilă, a fost umilită și tratată „meschin”, stabilirea chestiunii dacă aceasta ar fi trebuit să aibă acces la testele genetice recomandate de medici fiind afectată de amânare, confuzie și lipsa unei consilieri și informări corespunzătoare.

Lipsa reprezentării juridice a unui copil cu handicap

A. M. M. împotriva României (nr. 2151/10)

14 februarie 2012

Cauza a avut ca obiect o acțiune în stabilirea paternității unui minor care s-a născut în afara căsătoriei în 2001 și care avea o serie de dizabilități. Certificatul său de naștere a fost completat cu mențiunea „tată necunoscut”. În fața Curții Europene, reclamantul a fost reprezentat inițial de mama acestuia și, ulterior, deoarece mama lui suferea de un handicap grav, de bunica din partea mamei.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că instanțele interne nu au realizat un echilibru just între dreptul copilului la apărarea intereselor sale în cadrul acțiunii și dreptul prezumtivului tată de a nu se supune testului de paternitate sau de a nu participa la acțiune. În cadrul stabilirii chestiunii dacă statul român, în desfășurarea procedurii de stabilire a paternității reclamantului, a acționat încălcându-și obligația pozitivă prevăzută la art. 8 din Convenție, Curtea a observat în special că autoritatea tutelară, care, în temeiul legislației naționale, era responsabilă cu protejarea intereselor minorilor și ale persoanelor fără capacitate juridică, inclusiv în cadrul acțiunilor în justiție în care erau implicate acestea, nu a participat la procedură, așa cum avea obligația, în vreme ce nici reclamantul și nici mama acestuia nu au fost reprezentați de un avocat în nicio etapă a

procesului. Ținând seama de interesul superior al copilului și de normele care impun autorității tutelare sau unui reprezentant al Ministerului Public să participe la procedura de stabilire a paternității, autoritățile aveau răspunderea să acționeze în numele reclamantului, pentru a compensa dificultățile cu care se confrunta mama acestuia și pentru a evita ca acesta să rămână fără protecție.

Tratamentele medicale și lipsa consimțământului

Glass împotriva Regatului Unit

9 martie 2004

Cauza avea ca obiect administrarea de medicamente unui copil cu handicap grav (al doilea reclamant), în ciuda opoziției mamei acestuia (prima reclamantă). Considerând că respectivul copil era într-o fază terminală și, cu scopul de a-i ameliora durerea, medicii i-au administrat diamorfină, împotriva voinței mamei sale. În plus, la dosarul copilului a fost adăugată mențiunea „a nu se resuscita”, fără consultarea mamei acestuia. În această perioadă, în spital au avut loc dispute, în care au fost implicați membrii familiei și medicii. Copilul a supraviețuit crizei și a putut fi externat. Reclamanții au susținut în special că legislația și practica Regatului Unit nu au garantat respectarea integrității fizice și morale a copilului.

Curtea a hotărât că decizia autorităților de a nu ține seama de obiecțiile mamei în ceea ce privește tratamentul propus, fără autorizația unei instanțe, a avut ca rezultat **încălcarea art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie). A considerat că decizia de a-i administra celui de-al doilea reclamant un tratament, fără să fie respectate obiecțiile mamei acestuia, a dat naștere unei ingerințe în exercitarea dreptului său la respectarea vieții private, în special dreptul său la integritate fizică. Această ingerință era prevăzută de lege și acțiunea adoptată de personalul spitalului a avut un scop legitim. În ceea ce privește necesitatea ingerinței în cauză, totuși Curții nu i s-a furnizat o explicație satisfăcătoare referitoare la motivul pentru care spitalul nu a solicitat intervenția instanțelor în etapa inițială, pentru a depăși impasul provocat de opoziția mamei. Spitalul avea obligația de a întreprinde o astfel de inițiativă și de a dezamorsa situația, anticipând o eventuală situație de urgență. În schimb, medicii au folosit timpul limitat pe care îl aveau la dispoziție pentru a încerca să îi impună mamei opiniile lor.

Abateri profesionale ale personalului medical

Spyra si Kranczkowski împotriva Poloniei

25 septembrie 2012

Reclamanții, o mamă și fiul acesteia – care are, în prezent, un handicap grav, care necesită îngrijire permanentă, o readaptare continuă și un regim special – au susținut că handicapul celui de-al doilea reclamant a fost cauzat de lipsa unui tratament medical adecvat atunci când prima reclamantă a născut la spital, în special din cauză că personalul medical nu a respectat standardele de îngrijire a nou-născuților. Reclamanții s-au plâns, de asemenea, de ineficiența procedurilor inițiate de autoritățile poloneze pentru a identifica originea handicapului.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Remarcând în special că, potrivit rapoartelor de expertiză, tratamentul acordat reclamanților a fost corespunzător și a respectat normele de practică medicală, a constatat că răspunderea statului nu a fost angajată în temeiul aspectului material al art. 8. În ceea ce privește aspectul procedural al acestui articol, Curtea a subliniat, în primul rând, că reclamanții au folosit în mod adecvat căile de atac pe care le aveau la dispoziție pentru a clarifica originea handicapului fiului lor. De asemenea, cauza reclamanților a fost examinată în cadrul unor proceduri civile, la nivelul a trei grade de jurisdicție, și de către comisia disciplinară a asociației medicale, în contextul unei proceduri care nu a putut fi criticată și care a exclus orice legătură între acțiunile personalului medical și handicapul reclamantului, identificând originea problemei. Prin urmare, deși este posibil ca desfășurarea anchetei penale să fi ridicat unele probleme în

temeul art. 8, sistemul juridic polonez, considerat în ansamblul său, le-a oferit reclamantilor căi de atac pentru examinarea corespunzătoare a cauzei lor.

Violul săvârșit asupra unei persoane cu handicap mintal

X si Y împotriva Țărilor de Jos (nr. 8978/80)

26 martie 1985

O fată cu handicap mintal (a doua reclamantă) a fost violată în centrul pentru copii cu handicap mintal în care locuia, la o zi după ce a împlinit șaisprezece ani (vârsta consimțământului sexual în Țările de Jos) de către o rudă a persoanei care se ocupa de centru. Aceasta a fost traumatizată de experiență, dar a fost considerată inaptă pentru a semna o plângere oficială, având în vedere vârsta psihologică mică a acesteia. Tatăl acesteia (primul reclamant) a semnat în locul ei, dar nu a fost inițiată o acțiune împotriva autorului actului, deoarece era necesar ca fata să depună ea însăși plângerea. Instanțele interne au recunoscut că exista o lacună în lege.

Curtea a reamintit că, deși obiectul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție este, în principal, acela de a proteja persoanele particulare împotriva ingerinței arbitrare a autorităților publice, acesta nu se limitează la a obliga statul să se abțină de la asemenea ingerințe: pe lângă acest angajament negativ fundamental, pot exista obligații pozitive inerente respectării efective a vieții private și de familie. În speță, Curtea a constatat că această protecție acordată de dreptul civil în cazul unei fapte ilegale de tipul celei la care a fost supusă cea de-a doua reclamantă nu era suficientă. În acest caz, erau în joc valori fundamentale și aspecte esențiale ale vieții private. Descurajarea eficientă era indispensabilă în acest domeniu și putea fi realizată doar prin dispoziții de drept penal. Observând că în Codul penal olandez nu se asigură o protecție practică și eficientă, Curtea a concluzionat, ținând seama de natura fetei ilegale în cauză, că a doua reclamantă a fost victima unei **încălări a art. 8** din Convenție.

Decăderea din drepturile părintești, măsura plasamentului copiilor și dreptul părinților cu handicap de a avea acces la copiii lor

Kutzner împotriva Germaniei

26 februarie 2002

Reclamantii, soț și soție, și cele două fiice ale acestora au locuit, de la nașterea copiilor, împreună cu părinții primului reclamant și cu un frate necăsătorit, într-o fermă veche. Reclamantii au urmat cursurile unei școli speciale pentru persoanele cu dificultăți de învățare. Din cauza dezvoltării fizice și, în special, mintale tardive, fetele au fost examinate de medici în repetate rânduri. La sfatul unui medic și în urma unei cereri depuse de reclamantii, fetele au primit asistență educațională și sprijin de la o vârstă fragedă. Reclamantii s-au plâns că decăderea din drepturile lor părintești în ceea ce privește fiicele lor și plasamentul acestora din urmă în familii adoptive, în special pe motiv că aceștia nu aveau capacitatea intelectuală de a-și crește copiii, le-a încălcat dreptul la respectarea vieții de familie.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Aceasta a admis că este posibil ca autoritățile să fi avut preocupări legitime în ceea ce privește dezvoltarea tardivă a copiilor, constatată de diverse departamente de servicii sociale interesate și de psihologi. Cu toate acestea, a constatat că ordinul de plasament în sine și, în special, punerea în aplicare a acestuia nu au fost satisfăcătoare. În speță, Curtea a considerat că, deși motivele invocate de autoritățile administrative și judiciare au fost relevante, acestea nu erau suficiente pentru a justifica o astfel de ingerință gravă în viața de familie a reclamantilor. Așadar, fără a aduce atingere marjei de apreciere a autorităților interne, ingerința nu a fost proporțională cu scopul legitim urmărit.

Saviny împotriva Ucrainei

18 decembrie 2008

Această cauză a avut ca obiect plasarea unor copii în grija autorităților publice, pe motiv că părinții acestora, amândoi orbi încă din copilărie, nu le-au oferit acestora o îngrijire și o locuință adecvate. Autoritățile interne și-au întemeiat decizia pe constatarea conform căreia lipsa de resurse financiare și de calități personale pune în pericol viața, sănătatea și educația morală ale copiilor acestora. În special, aceștia nu le puteau oferi hrana, îmbrăcămintea, igiena și serviciile de sănătate adecvate și nici nu puteau garanta că aceștia se vor adapta într-un context social și educațional. Reclamantul a formulat apel împotriva hotărârii, însă fără succes.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, având îndoieli în privința caracterului adecvat al probelor pe care autoritățile și-au întemeiat constatarea conform căreia condițiile de trai ale copiilor erau, în fapt, periculoase pentru viața și sănătatea acestora. Autoritățile judiciare au examinat doar acele dificultăți care ar fi putut fi depășite prin asistență financiară și socială specifică și prin consiliere eficientă și, aparent, nu au analizat în profunzime măsura în care incapacitatea iremediabilă a reclamanților de a oferi îngrijirea necesară a fost factorul care a determinat creșterea necorespunzătoare a copiilor acestora. Într-adevăr, în ceea ce privește caracterul iresponsabil al părinților, nu au fost solicitate probe independente (precum evaluarea de către un psiholog), în scopul aprecierii maturității emoționale și mintale a reclamanților sau a motivației lor de a-și rezolva dificultățile casnice. În plus, instanțele nu au examinat încercările reclamanților de a-și îmbunătăți situația. Curtea a mai observat că, în nicio etapă a procedurii, copiii nu au fost audiați de judecători. În plus, copiii nu numai că au fost despărțiți de familia lor de origine, dar au fost și plasați în instituții diferite.

A.K. si L. împotriva Croatiei (nr. 37956/11)

08 ianuarie 2013

Prima reclamantă este mama celui de-al doilea reclamant, care s-a născut în 2008. La scurt timp de la naștere, al doilea reclamant a fost plasat, cu acordul mamei, într-o familie adoptivă din alt oraș, pe motiv că mama acestuia nu avea niciun venit și trăia într-o proprietate deteriorată, fără încălzire. Prima reclamantă s-a plâns în special că nu a fost reprezentată în cadrul procedurii judiciare ulterioare, ceea ce a avut ca rezultat o decizie de decădere a acesteia din drepturile părintești, pe motiv că avea un handicap mintal minor, și că fiul acesteia a fost supus procedurii de adopție fără cunoștința, acordul sau participarea ei la procedură.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Observând în special că, în ciuda cerinței legale și a constatării autorităților conform căreia prima reclamantă suferea de un handicap mintal minor, aceasta nu a fost reprezentată de un avocat în procedura în urma căreia a fost decăzută din drepturile părintești și că, prin neinformarea acesteia cu privire la procedura de adopție, autoritățile naționale au privat-o de ocazia de a solicita restabilirea drepturilor sale părintești, înainte ca legătura dintre ea și fiul ei să fie întreruptă, în cele din urmă, prin adoptarea acestuia. Astfel, Curtea a constatat că prima reclamantă a fost împiedicată să își exercite dreptul garantat de legislația internă și nu a fost implicată suficient în procesul decizional.

Dmitriy Ryabov împotriva Rusiei

1 august 2013

Reclamantul s-a plâns de faptul că i s-a restricționat accesul la fiul lui, ulterior plasării acestuia în grija bunicilor săi materni, după nașterea acestuia în aprilie 2002, deoarece reclamantul și soția lui (în prezent decedată) sufereau amândoi de schizofrenie. Acesta a susținut în special că deciziile instanțelor de a-i restricționa drepturile părintești, pe motiv că reprezenta un pericol pentru fiul lui, nu au fost convingătoare și că orice vizită care i s-a permis a fost iluzorie, deoarece trebuia să se desfășoare cu acordul tutorelui fiului său, bunica maternă a acestuia, care nu era de acord ca reclamantul să își vadă fiul.

În circumstanțele prezentei spețe, Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Nu s-a contestat faptul că restricționarea drepturilor părintești ale reclamantului a constituit o ingerință în exercitarea de către acesta a dreptului la respectarea vieții de familie. Cu toate acestea, ingerința în cauză era prevăzută de lege, urmărea scopul legitim de protejare a sănătății și a moralei, precum și a drepturilor și libertăților copilului, și a fost necesară într-o societate democratică, în sensul art. 8 din Convenție.

Kocherov și Sergeyeva împotriva Rusiei

29 martie 2016

Primul reclamant, care avea un ușor handicap intelectual, a trăit într-un centru de îngrijire în perioada 1983-2012. În 2007, acesta și o altă persoană care locuia în centrul de îngrijire au avut o fată, a doua reclamantă. La o săptămână după naștere, copilul a fost plasat la serviciul de asistență socială, unde a rămas timp de mai mulți ani, cu acordul primului reclamant. În 2012, primul reclamant a fost externat din centrul de asistență socială și și-a exprimat intenția de a o lua în îngrijire pe cea de-a doua reclamantă. Cu toate acestea, instanțele interne au limitat exercitarea autorității părintești a acestuia asupra copilului. Astfel, a doua reclamantă a rămas în grija statului, deși primul reclamant i s-a permis să mențină constant legătura cu aceasta. În 2013, acesta a reușit să obțină încetarea măsurii de limitare a exercitării autorității sale părintești și a doua reclamantă s-a dus să locuiască împreună cu acesta. Reclamantii s-au plâns că, din cauza măsurii de limitare a exercitării autorității părintești impuse primului reclamant, reunirea lor a fost amânată cu un an.

Curtea a constatat că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că motivele invocate de instanțele ruse pentru a limita exercitarea autorității părintești de către primul reclamant asupra celei de-a doua reclamante erau insuficiente pentru a justifica ingerința în viața de familie a reclamantilor, care a fost așadar disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit. În special, în ceea ce privește handicapul mintal al reclamantului, Curtea a observat că dintr-un raport prezentat autorităților interne reieșea faptul că starea lui de sănătate îi permitea să își exercite pe deplin autoritatea părintească. Totuși, instanța națională nu a ținut seama de această probă. În plus, deși aspectul dacă mama reprezenta un pericol pentru copilul în cauză avea relevanță directă pentru realizarea unui echilibru între interesele copilului și cele ale tatălui său, instanțele naționale și-au bazat temerile privind siguranța celei de-a doua reclamante pe simplul fapt că mama nu avea capacitate juridică, fără să demonstreze că aceasta avea un comportament care a pus sau ar putea pune în pericol a doua reclamantă. Astfel, trimiterea acestora la statutul juridic al mamei nu constituia un motiv suficient pentru a limita exercitarea autorității părintești a reclamantului.

Kacper Nowakowski împotriva Poloniei

10 ianuarie 2017

Cauza privea dreptul de vizită al unui tată surdo-mut privind fiul acestuia, care avea, la rândul lui, o deficiență de auz. Reclamantul s-a plâns, în special, de respingerea cererii sale de extindere a dreptului de vizitare a fiului său.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că, deși relația tensionată dintre părinți a îngreunat în mod evident sarcina instanțelor poloneze atunci când s-au pronunțat asupra dreptului de vizită, acestea ar fi trebuit totuși să ia măsuri pentru a concilia interesele divergente ale părților, ținând seama de faptul că interesul superior al copilului era primordial. În special, instanțele nu au examinat în mod corespunzător posibilitățile existente în temeiul legislației interne de facilitare a extinderii dreptului de vizită al reclamantului privind fiul său. În plus, acestea nu au avut în vedere luarea unor măsuri mai adaptate handicapului reclamantului, cum ar fi obținerea unor opinii avizate de la specialiști care cunoșteau problemele cu care se confruntă persoanele cu deficiențe de auz. Într-adevăr, instanțele s-au bazat pe expertize care s-au axat pe bariera de comunicare existentă între tată și fiu, în loc să analizeze posibilele modalități de depășire a acesteia.

Instalațiile sanitare de la locul de muncă

Bayrakci împotriva Turciei

5 februarie 2016 (decizie privind admisibilitatea)

În urma unui accident rutier, reclamantul, care era angajat ca funcționar fiscal, a suferit o operație de amputare a unui picior și a fost încadrat într-un grad de handicap de 60%. Acesta s-a plâns că legislația privind persoanele cu dizabilități nu a fost respectată de conducere, în special din cauza faptului că nu au fost amenajate instalații sanitare adecvate la locul său de muncă.

Curtea a respins plângerea reclamantului pentru neepuizarea căilor de atac interne, constatând că acesta nu a introdus împotriva autorităților statului o acțiune în fața instanțelor turce pentru neîndeplinirea dispozițiilor legale privind dizabilitățile, și a declarat cererea acestuia **inadmisibilă**. Lipsa unor instalații sanitare adecvate la locul de muncă al reclamantului ar fi putut, într-adevăr, să aibă consecințe reale și grave pentru viața de zi cu zi a acestuia, cum ar fi provocarea unor sentimente de umilire și suferință, care puteau să aducă atingere calității vieții sale private. Cu toate acestea, Curtea a reamintit că, înainte de a introduce o cerere în fața Curții, reclamantii sunt obligați să epuizeze căile de atac interne, pentru a oferi statelor oportunitatea de a repara încălcările Convenției. În speță, reclamantul a introdus pur și simplu o acțiune în despăgubiri împotriva superiorului său, fără să formuleze capetele sale de cerere întemeiate pe Convenție în fața instanțelor administrative din Turcia și, prin urmare, nu se poate considera că acesta a făcut tot ceea ce se putea aștepta în mod rezonabil pentru a epuiza căile de atac pe care le avea la dispoziție în Turcia.

Dreptul la căsătorie (art. 12 din Convenție)

Lashin împotriva Rusiei

22 ianuarie 2013

Reclamantul suferă de schizofrenie și a fost declarat în incapacitate juridică în anul 2000. În 2002, acesta și logodnica lui au depus o cerere la autoritatea competentă, în scopul înregistrării căsătoriei lor. Totuși, nu au putut face acest lucru, deoarece Codul familiei din Rusia interzice căsătoria persoanelor declarate în incapacitate juridică din cauza unei boli psihice.

Având în vedere că a constatat deja o **încălcare a art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, din cauza menținerii statutului reclamantului de persoană fără capacitate juridică și a imposibilității sale de a obține revizuirea acesteia în 2002 și 2003, Curtea a considerat că **nu era necesară o examinare separată în temeiul art. 12** (dreptul la căsătorie) din Convenție. Imposibilitatea reclamantului de a se căsători era una din multiplele consecințe juridice ale statutului său de persoană aflată în incapacitate.

Interzicerea discriminării (art. 14 din Convenție)

Glor împotriva Elvetiei

30 aprilie 2009

Reclamantului, care suferă de diabet și a fost declarat inapt pentru efectuarea serviciului militar de către un medic militar, i s-a solicitat totuși să plătească o taxă pentru neefectuarea serviciului militar. A considerat că acest lucru reprezintă o discriminare și a argumentat că era dispus să efectueze serviciul militar, dar a fost împiedicat să facă acest lucru și, totuși, a fost obligat să plătească o taxă de către autoritățile competente, care considerau că are un handicap minor. Reclamantul a susținut că pragul de handicap (handicap fizic sau mintal de 40%), folosit drept criteriu pentru scutirea de la plata taxei contestate, nu avea niciun temei juridic.

Făcând referire în special la Recomandarea 1592 (2003) privind incluziunea socială deplină a persoanelor cu dizabilități, adoptată de Adunarea Parlamentară a Consiliului

Europei la 29 ianuarie 2003, și la [Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități](#)¹⁰, Curtea a considerat că exista un consens la nivel european și mondial cu privire la necesitatea de a proteja persoanele cu dizabilități de tratamentele discriminatorii. Aceasta a hotărât că, în speță, **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării), **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că autoritățile interne nu au păstrat un echilibru just între protejarea intereselor comunității și respectarea drepturilor și libertăților reclamantului. Având în vedere scopul și efectele taxei contestate, justificarea obiectivă pentru distincția făcută de autoritățile interne, în special între persoane care erau inapte pentru efectuarea serviciului militar și nu erau obligate să plătească taxa în cauză și persoanele care erau inapte pentru efectuarea serviciului, dar totuși erau obligate să o plătească, nu părea rezonabilă în raport cu principiile care prevalează în societățile democratice.

Cam împotriva Turciei

23 februarie 2016

Cauza privea refuzul înscrierii reclamantei la Conservatorul Național de Muzică din Turcia din cauză că era nevăzătoare. Reclamanta s-a plâns de o încălcare a dreptului său la educație, susținând că statul nu le oferea persoanelor cu dizabilități aceleași oportunități ca și celorlalte persoane. Aceasta a declarat, de asemenea, că a fost discriminată din cauza cecității sale.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție, **coroborat cu art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1**. Aceasta a constatat în special că excluderea reclamantei s-a bazat pe regulamentul intern al conservatorului. Deși reclamanta avea toate calificările necesare pentru admiterea la conservator, refuzul înscrierii sale s-a bazat exclusiv pe faptul că era nevăzătoare. În plus, Curtea a considerat că discriminarea pe motive de handicap se extindea și la refuzul de a asigura adaptări rezonabile pentru a facilita accesul la educație al persoanelor cu dizabilități. Astfel de adaptări erau „indispensabile pentru exercitarea drepturilor omului”. Refuzând să o înscrie pe reclamantă, fără a lua în considerare posibilitatea de a furniza adaptări pentru handicapul acesteia, autoritățile naționale au împiedicat-o, fără nicio justificare obiectivă și rezonabilă, să beneficieze de o educație muzicală, încălcând astfel Convenția.

Guberina împotriva Croatiei

22 martie 2016

Cauza privea plângerea tatălui unui copil care suferea de un handicap sever cu privire la faptul că autoritățile fiscale nu au ținut seama de nevoile copilului său atunci când au stabilit eligibilitatea acestuia pentru scutirea fiscală acordată la achiziționarea unei proprietăți adaptate nevoilor copilului său.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție, **coroborat cu art. 1** (protecția proprietății) **din Protocolul nr. 1**, constatând că statul croat nu a furnizat o justificare obiectivă și rezonabilă pentru neluarea în considerare a inegalității aferente situației reclamantului. Curtea a subliniat în special că, prin excluderea reclamantului de la scutirea fiscală, autoritățile fiscale și instanțele interne nu au ținut deloc seama de nevoile specifice ale familiei reclamantului, legate de handicapul copilului. Astfel, acestea nu au recunoscut caracterul specific al situației reclamantului în raport cu problema infrastructurii de bază și a adaptărilor tehnice necesare pentru îndeplinirea nevoilor casnice ale familiei. În plus, prin ratificarea [Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități](#)¹¹, Croația avea obligația de a lua în considerare principii relevante, precum adaptarea rezonabilă, accesibilitatea și nediscriminarea împotriva persoanelor cu dizabilități în ceea ce privește deplina participare și în condiții de egalitate la toate aspectele vieții sociale. Cu toate acestea, autoritățile interne nu au ținut seama de aceste obligații naționale și internaționale. Prin urmare, modul în care a fost aplicată în practică legislația internă nu a fost adaptat suficient la cerințele legate de aspectele specifice cauzei reclamantului.

¹⁰. A se vedea supra, nota de subsol nr. 2.

¹¹. A se vedea supra, nota de subsol nr. 2.

Cereri pendinte

Belli si Arquier-Martinez împotriva Elvetiei (nr. 65550/13)

Cerere comunicată Guvernului elvețian la 22 noiembrie 2013.

Curtea a notificat Guvernul elvețian cu privire la cerere și a adresat părților întrebări în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) și art. 14 (interzicerea discriminării) din Convenție. La 31 ianuarie 2017, aceasta a adresat părților întrebări suplimentare în temeiul aceluiași dispoziții.

Berisha împotriva Elvetiei (nr. 4723/13)

Cerere comunicată Guvernului elvețian la 9 februarie 2017.

Curtea a notificat Guvernul elvețian cu privire la cerere și a adresat părților întrebări în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) și art. 14 (interzicerea discriminării) din Convenție.

Protecția proprietății (art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție)

Koua Poirrez împotriva Franței

30 septembrie 2003

Reclamantul, resortisant al Coastei de Fildeș, care a fost adoptat de un resortisant francez, suferă de un handicap fizic grav de la vârsta de 7 ani. Autoritățile franceze i-au emis un card care atestă faptul că acesta are un grad de handicap de 80%. În 1990, Biroul Alocății Familiale a refuzat să îi acorde o indemnizație pentru adulții cu handicap, pe motiv că nu era resortisant francez și nu exista niciun acord de reciprocitate între Franța și Coasta de Fildeș în privința acestui ajutor. Reclamantul a contestat această decizie în instanțele franceze, dar fără succes.

Curtea a considerat că un ajutor de tip necontributiv, precum indemnizația pentru adulții cu handicap, putea da naștere unui drept pecuniar în sensul art. 1 (protecția proprietății) din Protocolul nr. 1 la Convenție. A hotărât că, în speță, **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție, **coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1**, constatând că nu exista nicio justificare obiectivă și rezonabilă pentru diferența de tratament între resortisanții francezi sau resortisanții din țările care au semnat un acord de reciprocitate și alți străini. Deși – la momentul faptelor – Franța nu avea obligații în temeiul unui acord de reciprocitate cu Coasta de Fildeș, prin ratificarea Convenției, aceasta și-a asumat obligația de a garanta tuturor persoanelor din jurisdicția sa – reclamantul fiind fără îndoială o astfel de persoană – drepturile și libertățile definite în Convenție.

Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei

12 octombrie 2004

Reclamantul a fost rănit grav la bordul unui trauler și a fost nevoit să renunțe la ocupația de marinar. Handicapul său a fost evaluat la 100%, ceea ce l-a făcut eligibil pentru o pensie de invaliditate din Fondul de pensii al marinarilor, pe motiv că acesta nu era capabil să realizeze activitățile pe care le efectua înainte de accidentul său. În 1992, din cauza dificultăților financiare ale Fondului, au avut loc schimbări în privința modalității de evaluare a handicapului: factorul decisiv nu mai era incapacitatea de a realiza aceeași muncă, ci imposibilitatea de a realiza orice tip de activitate. Handicapul reclamantului a fost reevaluat la 25%. Având în vedere că această rată era sub pragul de 35%, Fondul nu i-a mai plătit pensia.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1** (protecția proprietății) la Convenție. Aceasta a observat că preocuparea legitimă de a rezolva dificultățile financiare ale Fondului părea dificil de conciliat cu faptul că marea majoritate a celor 689 de pensionari cu handicap au primit în continuare ajutorul pentru invaliditate la același nivel ca înainte de adoptarea noilor norme, în vreme ce 54 de pensionari, inclusiv reclamantul, au fost obligați să suporte pierderea integrală a dreptului lor la pensie. Aceasta era o sarcină excesivă și disproporționată, care nu putea fi justificată de interesele legitime ale comunității, invocate de autorități. Alta ar fi fost situația, dacă

reclamantul ar fi fost obligat să suporte o reducere rezonabilă și proporțională, în loc să fie privat total de drepturile sale.

Draon împotriva Franței și Maurice împotriva Franței

6 octombrie 2005 (Marea Cameră)

Reclamanții sunt părinții unor copii cu malformații congenitale grave, care, din cauza unor erori medicale, nu au fost descoperite în timpul examenelor medicale prenatale. Aceștia au introdus o acțiune împotriva autorităților spitalului în cauză, dar, în urma adoptării unei noi legi, care a intrat în vigoare în timp ce acțiunea lor era pendinte, acestora li s-au acordat despăgubiri numai pentru prejudiciul moral, nu și pentru costurile reale efectuate ca urmare a handicapului copiilor lor.

Marea Cameră a hotărât că **a fost încălcat art. 1** (protecția proprietății) **din Protocolul nr. 1** la Convenție, constatând că noua lege a eliminat, cu efect retroactiv, o porțiune substanțială din cererea de recuperare a daunelor, a cărei soluționare ar fi putut fi așteptată în mod legitim de reclamanți, și, de atunci, nu au primit despăgubiri corespunzătoare.

Káta împotriva Ungariei

18 martie 2014 (decizie privind admisibilitatea)

Reclamantul s-a plâns în special că pensia de invaliditate care i s-a acordat în urma unei hotărâri definitive a fost anulată de o lege din 2011. Acesta a susținut, de asemenea, că, din cauza noii legi, a pierdut dreptul la pensie obținut. În cele din urmă, s-a plâns că, din cauza reformei din 2011, a suportat o sarcină excesivă, având în vedere că a pierdut o serie de beneficii legate de statutul său anterior de pensionar.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** (incompatibilă *ratione personae*), în conformitate cu art. 35 (criteriile de admisibilitate) din Convenție. A admis că reclamantul, în calitate de fost beneficiar al unei pensii de invaliditate, era vizat de legea din 2011. Cu toate acestea, legea în cauză nu fusese aplicată încă și reclamantul încă primea o sumă lunară egală cu pensia anterioară. În plus, acesta a continuat să își primească drepturile în perioada realizării acestei reevaluări. Prin urmare, Curtea a concluzionat că reclamantul nu a suferit niciun prejudiciu material semnificativ din cauza noii legi.

Guberina împotriva Croatiei

22 martie 2016

A se vedea supra, secțiunea „Interzicerea discriminării”.

Bélané Nagy împotriva Ungariei

13 decembrie 2016 (Marea Cameră)

Această cauză privea plângerea reclamantei cu privire la pierderea dreptului acesteia la o pensie de invaliditate, ca urmare a introducerii unor criterii de eligibilitate noi. Reclamanta s-a plâns în special de faptul că și-a pierdut mijloacele de trai, asigurate anterior de pensia de invaliditate a acesteia – în ciuda faptului că starea ei de sănătate a rămas la fel de precară ca atunci când handicapul ei a fost diagnosticat prima dată.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 1** (protecția proprietății) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. Aceasta a hotărât în special că art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplica în cazul reclamantei, deoarece aceasta avea speranța legitimă de a primi pensia, în cazul în care îndeplinea criteriile stabilite în legislația veche. Refuzul de a-i acorda beneficiul în cauză era prevăzut de lege (astfel cum reieșea din noua legislație) și a urmărit un scop legitim (economisirea fondurilor publice). Cu toate acestea, refuzul nu a fost proporțional: în special, din cauza faptului că a implicat privarea totală a unei persoane vulnerabile de singura sursă de venit semnificativă, care rezulta din legislația cu efect retroactiv care nu conținea dispoziții tranzitorii aplicabile situației reclamantei.

Dreptul la instruire (art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție)

Gherghina împotriva României

18 septembrie 2015 (Marea Cameră – decizie privind admisibilitatea)

Cauza are ca obiect pretinsa imposibilitate a reclamantului de a-și continua studiile universitare, din cauza absenței instalațiilor adecvate în clădirile universităților în care acesta mergea la cursuri. Reclamantul s-a plâns, în special, că a fost discriminat din cauza handicapului său. Acesta a susținut, de asemenea, că, din cauza lipsei accesului la clădirea universității și la alte clădiri publice, a rămas izolat la domiciliu și nu a putut să dezvolte relații cu lumea înconjurătoare. Acesta a invocat în special art. 2 (dreptul la instruire) din Protocolul nr. 1 la Convenție.

Marea Cameră, reiterând faptul că persoanele care doresc să introducă o plângere împotriva unui stat în fața Curții Europene trebuie să exercite întâi căile de atac puse la dispoziție de sistemul juridic național, a constatat că motivele invocate de reclamant pentru neexercitarea anumitor căi de atac în privința capetelor sale de cerere nu au fost convingătoare. În special, acesta ar fi putut face următoarele demersuri: să solicite instanțelor civile să dispună obligarea universităților în cauză să amenajeze o rampă de acces și să instaleze alte echipamente adaptate nevoilor sale; să introducă o acțiune în răspundere civilă pentru a obține repararea prejudiciului suferit; și/sau să conteste în fața instanțelor administrative deciziile prin care a fost exclus din universitate pe motiv că nu a obținut suficiente credite pentru a-și continua studiile. În cazul în care avea îndoieli cu privire la șansele de reușită ale unei anumite căi de atac, reclamantul avea obligația de a le înlătura, prin introducerea unei cereri în fața instanțelor interne, oferindu-le astfel ocazia de a dezvolta jurisprudența națională în domeniul protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități. Lipsa exemplului unei practici naționale de utilizare a unei hotărâri judecătorești, de exemplu, nu este deloc surprinzătoare, având în vedere că tendința de a oferi o protecție sporită a drepturilor persoanelor cu dizabilități este o ramură relativ recentă a dreptului intern. Astfel, reclamantul nu le-a oferit instanțelor naționale oportunitatea de a preveni sau de a remedia posibilele încălcări ale Convenției în cauza lui, prin intermediul propriului sistem juridic, și prin urmare, Marea Cameră a respins cererea acestuia ca **inadmisibilă** pentru neepuizarea căilor de atac interne.

Cam împotriva Turciei

23 februarie 2016

A se vedea supra, secțiunea „Interzicerea discriminării”.

Sanlısoy împotriva Turciei

8 noiembrie 2016 (decizie privind admisibilitatea)

Cauza privea refuzul unei școli private de înscriere a unui băiat de 7 ani, care suferea de autism. Reclamantul s-a plâns, în special, de o încălcare discriminatorie a dreptului său la instruire.

Curtea de Justiție a declarat **inadmisibile** capetele sale de cerere, ca fiind în mod vădit nefondate, constatând că nu a existat o negare sistemică a dreptului său la instruire, din cauza autismului acestuia, ori o neîndeplinire de către stat a obligațiilor care îi revin în temeiul art. 2 din Protocolul nr. 1, coroborat cu art. 14 din Convenție.

A se vedea, de asemenea: **Kalkanlı împotriva Turciei**, decizia privind admisibilitatea din 13 ianuarie 2009.

Cereri pendinte

Enver Şahin împotriva Turciei (nr. 23065/12)

Cerere comunicată Guvernului turc la 5 martie 2014

Stoian împotriva României (nr. 289/14)

Cerere comunicată Guvernului român la 11 iulie 2014

Lupica împotriva Italiei (nr. 59751/15)

Cerere comunicată Guvernului italian la 16 martie 2017

Dreptul de vot (art. 3 din Protocolul nr. 1)

Alajos Kiss împotriva Ungariei

20 mai 2010

Diagnosticat cu o afecțiune psihică în 1991, reclamantul a fost plasat sub tutelă parțială în mai 2005, în temeiul Codului civil. În februarie 2006, acesta și-a dat seama că a fost omis din registrul electoral, întocmit în vederea viitoarelor alegeri legislative. Plângerea depusă de acesta la biroul electoral nu a avut succes. În continuare, acesta s-a plâns în fața judecătoriei, care, în martie 2006, i-a respins cauza, observând că, în temeiul Constituției Ungariei, persoanele plasate sub tutelă parțială nu au drept de vot. Reclamantul nu a putut participa la alegerile legislative care au avut loc în aprilie 2006. Acesta s-a plâns că pierderea drepturilor electorale, impusă acestuia din cauza faptului că se afla sub tutelă parțială, ca urmare a afecțiunii sale psihice, constituia o privare nejustificată de dreptul său de vot, care nu putea fi remediată în niciun fel, având în vedere că era prevăzută de Constituție, și care avea un caracter discriminatoriu.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 3 (dreptul la alegeri libere) din Protocolul nr. 1** la Convenție, constatând că privarea nediferențiată de drepturile electorale, fără o evaluare judiciară individuală, doar pe baza unui handicap mental care necesita tutelă parțială, nu putea fi considerată compatibilă cu motivele legitime pentru restricționarea dreptului de vot. Curtea a observat în special că statul trebuia să aibă motive foarte serioase pentru a aplica restricții în privința drepturilor fundamentale ale unor grupuri deosebit de vulnerabile ale societății, precum persoanele cu handicap mental, care riscu să facă obiectul unui stereotip legislativ, fără o evaluare individualizată a capacităților și necesităților acestora. Reclamantul și-a pierdut dreptul de vot ca urmare a impunerii unei restricții automate și generalizate. Era discutabilă tratarea persoanelor cu handicap intelectual sau mental ca și cum ar face parte dintr-o singură categorie și privarea lor de drepturi trebuia să facă obiectul unui control strict.

A se vedea, de asemenea: [Gajcsi împotriva Ungariei](#), hotărârea din 23 septembrie 2014; [Harmati împotriva Ungariei](#), hotărârea din 21 octombrie 2004.

Libertatea de circulație (art. 2 din Protocolul nr. 4)

A.-M.V. împotriva Finlandei (nr. 53251/13)

23 martie 2017

A se vedea supra, secțiunile „Dreptul la respectarea vieții private și de familie”, „Modificări în ceea ce privește desemnarea curatorilor”.

Contact media:

Tel.: +33 (0) 3 90 21 42 08